Ljubljana, torek, 5. novembra 1957

LETO XXIII. Štev. 260

IZDAJA IN TISKA ČASOPISNO ZALOŽNIŠKO PODJETJE »LJUDSKA PRAVICA«

DIREKTOR PODJETJA LEV MODIC

GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK IVAN ŠINKOVEC

List izhaja vsak dan razen petka — Cena 10 dinarjev

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

Ljudska PRAVICA

»LJUDSKA PRAVICA« USTANOVLJENA 6. OKTOBRA 1934 — MED NARODNOOSVOBODILNO BORBO JE IZHAJALA KOT 16-DNEVNIK IN TEDNIK — OD OSVOBODITVE DO 1. JULIJA 1951 KOT DNEVNIK, NATO PA KOT TEDNIK — OD 1. JUNIJA 1959 IZHAJA V REDAKCIJSKI POVEZANOSTI Z »BORBO«

Di Vittorio umrl

Lecco, 4. nov. (Reuter). Sinoči je v Leccu v Gornji Italiji umrl sekretar Generalne konfederacije dela Giuseppe Di Vittorio. Zadela ga je srčna kap.

Di Vittorio se je rodil 11. avg. 1882 v Cerignoli. Izšel je iz vrst kmečkega delavskega gibanja in se je skraja posvetil kmečkim vprašanjem. V sindikalnih vrstah se je začel uveljavljati že leta 1911. V času fašizma je deloval v ilegali in se je boril tudi v internacionalnih brigadah proti fašizmu v Španiji. Po drugi svetovni vojni je prevzel vodstvo Generalne konfederacije dela v Italiji in še letos v oktobru je bil v Leipzigu ponovno izvoljen za predsednika svetovne Generalne federacije. V dobi fašizma je bil v Italiji večkrat aretiran in leta 1925 tudi obsojen na 12 let ječe, iz katere pa je pobegnil v Francijo, od koder je potem šel v Španijo.

Salajevo sožalje

Beograd, 4. nov. (Tanjug). Predsednik Centralnega sveta ZSJ Djuro Salaj je poslal Generalni konfederaciji dela Italije brzojavko, v kateri izraža sožalje ob smrti generalnega sekretarja Konfederacije Giuseppa Di Vittoria.

PRED OBLETNICO OKTOBRSKE REVOLUCIJE

SLOVESEN SPREJEM

naše partijske in državne delegacije v Ukrajini

Siniša Stanković na slavnostni seji sovjetske Akademije znanosti o mednarodnem sodelovanju znanstvenikov

Moskva, 4. nov. (Tanjug). — Razen že prej prispelih delegacij, ki se bodo udeležile proslave 40. obletnice Oktobrske revolucije v Moskvi, so prispele včeraj in danes delegacije KP Italije, Japonske, Španije, Argentine, Avstralije, Mehike, Ekvadora, Urugvaja, Norveške, Luksemburške, ČSR, Albanije, Romunije, Madžarske in Vzhodne Nemčije. Za jutri so napovedane jugoslovanska, poljska in bolgarska delegacija.

Jugoslovanska partijska in državna delegacija, ki sta jo na proslavo 40. obletnice Velike oktobrske socialistične revolucije povabila CK KPSZ in sovjetska vlada, je sinoči prispela na sovjetsko ozemlje. V Čopu na madžarsko-sovjetski meji so Edvarda Kardelja, Aleksandra Rankovića, Lazarja Koliševskega, Veljka Vlahovića in Uglješa Danilovića sprejeli člani Prezidija CK KP Ukrajine in prvi namestnik predsednika vlade Grečuha, sekretar Prezidija Vrhovnega sovjeta Ukrajinske republike Zlenko ter drugi funkcionarji in predstavniki družbenih organizacij v Ukrajini, pa tudi namestnik sovjetskega zunanjega ministra Semjonov, odgovorni funkcionarji CK KPSZ Medvedjev in še več predstavnikov, ki so posebej prispeli iz Moskve v Čop.

Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj je v spremstvu namestnika predsednika ministrskega sveta Ukrajine Grečuha pregledal častno četo vojakov. Gostje so se nekaj časa pomudili na železniški postaji, potem pa so nadaljevali pot proti Moskvi.

Predsednik Akademskega sveta Jugoslavije Siniša Stanković, ki se mudi v Moskvi, je sinoči govoril na jubilejnem zasedanju Akademije znanosti, posvečenem 40-letnici Oktobrske revolucije. Izjavil je, da je Akademija znanosti prerasla v svetovni center znanosti. Jugoslovanski znanstveniki in znanstvene ustanove pripisujejo poseben pomen sodelovanju z znanstveniki drugih dežel. Njihovo stališče je, da se znanost ne more razvijati v ozkih nacionalnih okvirih. Zato si bodo vselej prizadevali, da v splošno korist dosežejo najtesnejše sodelovanje s sovjetskimi znanstveniki.

Beograd, 4. nov. (Tanjug). — Davi je odpotovala z letalom v Moskvo na proslavo 40-letnice Oktobrske revolucije delegacija Zveze sindikatov Jugoslavije, ki jo vodi predsednik Centralnega sveta Djuro Salaj. V delegaciji so še sekretar Norbert Veber, član predsedstva Dušan Sekić, Djordje Andrejević-Kun, Angela Ocepek in še 20 predstavnikov delovnih kolektivov in drugih organizacij iz vse države. Na pot je krenila tudi petčlanska delegacija udeležencev Oktobrske revolucije. V njej so: Nikola Grulović iz Beograda, Franjo Novak iz Ljubljane, Miladin Čurčić iz Melencev, Peter Uzar iz Tržiča in Veljko Mičević iz Mostarja.

Kefauver o zaostanku ZDA

Washington, 4. nov. (AFP). Demokratski senator Estes Kefauver iz Tennesseeja je danes ponovno zahteval, naj predsednik Eisenhower skliče posebno zasedanje Kongresa v zvezi z izstrelitvijo sovjetskega satelita. Izjavil je, da to, da so v SZ izstrelili satelit, ne bi smelo nikogar presenetiti. »Mi smo v velikem zaostanku,« je dodal.

Veleposlanik Djerdja pri Aliju Sabriju

Kairo, 4. nov. (Tanjug). Jugoslovanski veleposlanik v Kairu Josip Djerdja je bil danes pri vršilcu dolžnosti zunanjega ministra Aliju Sabriju in se z njim dalj časa razgovarjal o mednarodnih vprašanjih.

Ob odhodu naše partijske in državne delegacije na proslavo 40-letnice Oktobrske revolucije v Moskvi. Tovariš Edvard Kardelj se poslavlja od državnih in partijskih voditeljev, ki so se zbrali na beograjski postaji

Prevzem odgovornosti

Danes se bodo konstituirali novi občinski ljudski odbori, izvolili predsednika in člane okrajnih ljudskih odborov.

Najprej, ko se bodo odborniki zbrali, bodo verificirali mandate, nakar bodo odborniki zaprisegli. Šele zatem se bo odbor lahko konstituiral tako, da bo izvolil predsednika. To je dejansko prvi del konstituiranja. Nove svete in komisije bodo namreč lahko izvolili šele potem, ko bodo spremenili statute, ker je sedanji občinski ljudski odbor sestavljen za razliko od prejšnjega iz dveh zborov.

Drugo važno dejanje današnjih sej občinskih ljudskih odborov pa so volitve okrajnih odbornikov. Vsak zbor predlaga iz svoje srede in voli toliko okrajnih odbornikov, kolikor šteje posamezna občina prebivalcev ozir. proizvajalcev. Volitve okrajnih odbornikov so tajne.

To je v glavnem enotni dnevni red današnjih sej občinskih ljudskih odborov. Verjetno bodo na današnjih sejah tudi izvolili komisijo za izpopolnitev občinskega statuta, da bi na prihodnjih sejah lahko izvolili še svete in komisije obeh zborov občinskega ljudskega odbora.

Današnje seje se zdijo morda nekam formalne. Morda ponekod tudi bodo. Vendar ne gre, da bi tako važne odločitve odborniki jemali le kot formalnosti. Gre v prvi vrsti za to, kdo bo novi predsednik občinskega ljudskega odbora. Večina predsednikov občinskih ljudskih odborov je tudi doslej izvrševala svoje naloge tako, da so volivci in tudi odborniki čutili v svojem predsedniku človeka, ki je v občini najbolje ne samo informiran o vsaki zadevi, pač pa, ki se najbolj prizadeto trudi, da bi občinski odbor in njegovi sveti tudi najbolje delali. Je bilo pa tudi nekaj takih predsednikov, da so se volivci že na predvolilnih zborih volivcev spraševali ne, kdo bo njihov zastopnik v občini, pač pa kdo bo novi predsednik. To pomeni, da so vlogo predsednika občinskega ljudskega odbora občutili mnogo bolj tam, kjer ta ni bil na mestu, kot pa tam, kjer je delal in skrbel.

Druga podobno odgovorna zadeva pa so volitve okrajnih odbornikov. Občine postajajo vse bolj samostojne, dobivajo vedno več pravic in pristojnosti, postajajo dejansko komune — gospodarsko in politično zaokrožene celote. Okraj pa to vlogo komune izgublja in postaja že nekakšen koordinator dela občin in takšen forum, ki naj občinam pomaga ter jim olajšuje vsa tista dela, za katera se občinam ne izplača imeti lastnega aparata. V drugih primerih bo okraj vršil funkcijo regulatorja za neko določeno pomoč manj razvitim občinam, da se postavijo na lastno osnovo. Zato se občine tudi združujejo v neko okrajno skupnost, katere oblastveni organ bo izšel iz posrednih volitev na občinskih ljudskih odborih.

Pri teh volitvah okrajnih odbornikov leži prav zato na občinskih ljudskih odborih vsa odgovornost, da izberejo iz svoje srede take ljudi, ki bodo v okraju znali pravilno uresničevati že omenjeno vlogo. Posebej je važno pri tem, da izberejo take ljudi, od katerih bodo imeli tudi sami odbori neposredno korist od tega, da bodo njihovi okrajni odborniki pomenili dejansko vez med njihovim in okrajnim ljudskim odborom, v širšem pogledu take, ki bodo v korist njihove občine ter vseh občin, povezanih v okraju, skrbeli za vsestranski gospodarski in politični napredek.

Ne gre torej le za formalnost. Gre za to, kako bodo naši novoizvoljeni ljudski odbori zastavili svoje delo in opravičili zaupanje volivcev. *M. St.*

OB 40-LETNICI OKTOBRSKE REVOLUCIJE

OBRAMBA REVOLUCIJE

pred tujo intervencijo in domačimi protirevolucionarji

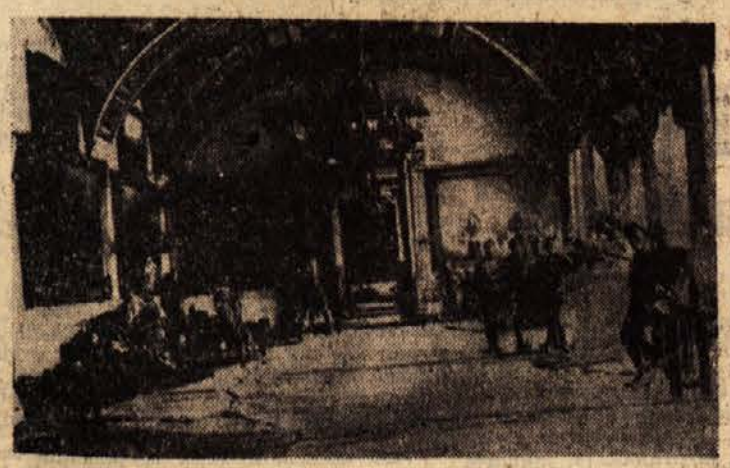

Imperialisti Antante so vedeli, da bodo obstoj sovjetske oblasti na ozemlju ogromne dežele in veliki uspehi po strmoglavljenju buržoazije — spodbujajoč primer za delavce in vojake na Zahodu. Med temi se je razširilo globoko nezadovoljstvo zaradi dolgotrajne vojne, zato so bili imperialisti upravičeno v strahu, da bi tudi v drugih deželah — po ruskem zgledu — delavci in vojaki obrnili bajonete proti svoji gospodi in izkoriščevalcem. Zaradi tega so sklenile vlade Antante začeti vojaško intervencijo.

Pogoji za borbo s sovjetsko oblastjo so narekovali zedinjenje obeh antisovjetskih sil, tuje in notranje. Do tega je prišlo kmalu po oktobrskih dneh, v prvi polovici l. 1918. Sile tuje intervencije so se združile z ruskimi kontrarevolucionarji.

Anglija, Francija, Japonska in Amerika so začele z vojaško intervencijo brez vojne napovedi, čeprav je bila to vojna proti Rusiji, in sicer vojna najslabše vrste, ko so na skrivaj izkrcali svoje čete na ozemlju Rusije.

Težko je bilo v tem obdobju v Sovjetski Rusiji. Angleži in Francozi so izkrcali čete na severu Rusije, Japonci v Vladivostoku, na severnem Kavkazu pa so Kornilov, Aleksejev in Denikin s podporo Angležev in Francozov zanetili upor kozaških vrhov. V deželi je bila lakota, zelo je primanjkovalo hrane, tovarne pa niso imele surovin in goriva.

Lenin je izrekel geslo: »Vse za fronto«, in na stotisoče delavcev in kmetov je šlo prostovoljno v Rdečo armado. Združili so se v domovinski vojni proti tujim osvajalcem, domačim belogvardejcem in zemljiški gospodi. Sovjetska republika in njena Rdeča armada sta razbili drugega za drugim agente Antante — Kolčaka, Judeniča, Denikina, Krasnova, Vrangla in Pilsutskega ter izgnali njihove čete s področij sovjetske dežele.

Sliki nam ponazarjata kadete v Zimskem dvorcu in vojake Judeničevih čet v napadu pred Petrogradom.

PO PRVIH 20 KROGIH DRUGEGA SATELITA OKROG ZEMLJE

Normalno reagiranje

živega bitja na pogoje v gornji atmosferi

Moskva, 4. nov. (Tanjug). Po najnovejših vesteh drugi sovjetski umetni satelit normalno kroži okrog Zemlje. Do večera je opravil že 20 krogov. Vsi aparati v njem delujejo v redu in oddajajo podatke o ultravioličastih in rentgenskih žarkih, o kozmičnem sevanju, o temperaturi, zračnem tlaku itd. Sodeč po teh podatkih so vse življenjske funkcije psa v umetnem satelitu normalne. Radijska oddajnika v satelitu oddajata običajne signale, ki so zelo močni in ki jih je dobro slišati.

Sovjetski znanstveniki domnevajo, da bo satelit krožil okrog Zemlje precej dolgo in da bodo podatki, ki jih bo pošiljal, zlasti biološki, dragoceni za nadaljnje raziskave o vesoljstvu in za medplanetarna potovanja. Profesorja Gordov in Jakovljev pišeta danes v »Pravdi«, da so psa, ki je v satelitu, ponovno preizkusili v raketah in da živi zdaj v pogojih, kakršnim se je že nekoliko prilagodil in ki omogočajo njegovo bivanje v satelitu. Tudi posebna hrana, ki jo uživa med poletom, je rezultat mnogih raziskav. Urediti so morali cel sistem zelo zamotane opreme, pravita znanstvenika, da so omogočili potrebne življenjske pogoje za živo bitje v satelitu. Zdaj je mogoče spremljati njegove reflekse in vplive na organizem v pogojih, v kakršnih še ni bilo doslej nobeno živo bitje in ki jih tudi v laboratoriju ni bilo moč ustvariti.

Živo bitje v satelitu in precizni aparati, ki registrirajo njegove reakcije, bodo po mnenju znanstvenikov omogočili pojasniti celo vrsto medicinskih, bioloških in tehničnih problemov, med katerimi ima vsak važen teoretični in praktični pomen. Ni izključeno, da bodo pozneje v enake namene, kakor so zdaj uporabili psa, izkoristili tudi človeške opice, glodalce, žuželke itd., da bodo dobili zaželene podatke o medplanetarnem prostoru.

Na podlagi izkušenj s prvim umetnim satelitom so znanstveniki prepričani, da je malo verjetno, da bi satelit trčil ob kak meteor, kar bi utegnilo povzročiti hude motnje v pasjem organizmu.

Danes so tudi objavili, da je psici, ki so jo poslali z drugim umetnim satelitom v gornjo atmosfero, ime »Damka« in ne »Malinska«, kakor so prvotno menili. Psica je eskimske pasme, majhna, pokrita z gosto dlako svetlorjave barve.

Satelit narekuje

narodom po vsem svetu novo pot

Pariz, 4. nov. »To je lahko človeku po volji ali ne, toda vesti iz Moskve pričajo o fantastičnem napredku znanosti v Sovjetski zvezi. Napravila je gigantske korake na poti do atomskih elektrarn in satelita.« Tako začenja pariški »Liberation« svoj današnji uvodnik o izstrelitvi drugega umetnega satelita čez celo prvo stran.

Upanje, da bodo našli izhod iz enomesečne vladne krize v Franciji kakor tudi vznemirljive vesti o vojni v Alžiriji, vse se je umaknilo vestem o drugem umetnem satelitu, ki mu posvečajo posamezni francoski časniki posebne priloge, tudi po več strani informacij, razprav, fotografij in risb.

»Sovjetskim znanstvenikom nismo nikoli odrekali ustvarjalne moči in sposobnosti, da uporabijo, valorizirajo znanstvena odkritja,« pravi »Progres du Lyon«, »toda tokrat so prekosili same sebe.«

Značilno pa je pisanje desničarskega lista »Parisien Liberé«: »Komur se je posrečilo izstreliti dva satelita, lahko doseže jutri uspeh na vsakem drugem torišču. Sovjetska zveza ima v rokah moč, ki prekaša vse ostale. Toda na svetu, razdeljenem v dva nasprotujoča si bloka, je dovolj prostora tudi za druge narode. Mar ni napočil čas, da začne tudi Francija premišljati o svoji vlogi in ubere novo pot, ki bo zagotovila lepšo prihodnost?«

Kako se bo pes vrnil s satelita?

Cambridge, 4. nov. (Reuter). Vodilni ameriški znanstveniki so danes izjavili, da je po njihovem mnenju možno, da se bo pes, ki potuje v novem sovjetskem satelitu, vrnil živ na zemljo. Pomočnik direktorja Smithsonyjevega astrofizičnega observatorija dr. Allen Hynek je dejal, da se bo moral zaboj s psom ločiti od satelita v smeri, nasprotni njegovemu gibanju, da bi ga tako lahko glede na naglo zmanjševanje hitrosti pritegnila zemeljska težnost. Direktor observatorija v Cambridgeu prof. Whipple je menil, da bi bilo potrebno v veliki višini zavreti hitrost zaboja s psom in ga zanesljivo usmeriti skozi gostejšo plast atmosfere, v kateri nastaja zaradi trenja visoka temperatura, ter ga naposled s padalom spustiti na zemljo. Menil je tudi, da ni težko ohraniti psa v vsemirju nekaj tednov pri življenju. Kar se tiče satelita samega, je prof. Whipple izjavil, da bo ostal v vsemirju »bržkone več ko 14 dni, toda manj ko nekaj mesecev« in bržčas manj kot prvi satelit.

VREMENSKA NAPOVED

za torek, 5. novembra 1957

Spremenljivo oblačno in toplo vreme. Temperatura ponoči med 3 in 7, v Primorju 12, najvišja dnevna med 13 in 18 stopinj C.

V POČASTITEV OKTOBRSKE REVOLUCIJE

V ljubljanskem okraju več kot sto proslav

Letošnje proslave v počastitev 40-letnice Oktobrske revolucije v okraju Ljubljana pričajo, da je povezava občinskih pripravljalnih odborov s kulturno-prosvetnimi organizacijami ter društvi prinesla pozitivne rezultate. Proslave potekajo v znamenju vsebinskega poglabljanja in spoznavanja razvoja delavskih gibanj, ki so se po zmagoviti Oktobrski revoluciji v Rusiji razširila po vsem svetu. Proslave so hkrati odsev naših prizadevanj za nadaljnjo rast in krepitev socializma na vsem svetu.

Akademije in proslave so organizirale skoro vse večje tovarne, nekatere tudi skupno s tereni, tako da bo v ljubljanskem okraju skupno več kot sto proslav v počastitev velikega zgodovinskega dne. Na proslavah govore razni politični in kulturni delavci. Tako bo na centralni proslavi 6. novembra zvečer v veliki unionski dvorani v Ljubljani govoril tovariš Boris Ziherl, nato pa bo koncert Slovenske filharmonije. V Ljubljani bo v dvorani Mestnega arhiva odprta razstava zgodovinskega gradiva o Oktobrski revoluciji.

USPELA USTNA ČASOPISA GORIŠKIH NOVINARJEV

V Slov. Primorju so bile v nedeljo številne prireditve in proslave, posvečene 40. obletnici Oktobrske revolucije. Novinarji iz Nove Gorice so se spomnili te obletnice z ustnima časopisoma v Vojskem in v Dol. Trebuši. V Vojskem je poslušalo njihove sestavke 50, v Trebuši pa več kot 250 ljudi. Razen novinarjev so sodelovali na proslavah tudi igralska družina ter mešani in moški pevski zbor iz Trebuše.

SLAVNOSTNA SEJA ZVEZE ZGODOVINSKIH DRUŠTEV JUGOSLAVIJE

Zveza zgodovinskih društev Jugoslavije in Zveza društev arhivskih delavcev Jugoslavije sta imeli včeraj v Beogradu skupno slavnostno sejo v čast 40-letnice Oktobrske revolucije, na kateri sta govorila sekretar Zveze zgodovinskih društev Jugoslavije Jovan Marjanović in prof Djordje Knežević.

RODOLJUB ČOLAKOVIĆ O VLOGI IN POMENU OKTOBRA

V okviru skupine predavanj, ki jih je ob jubilejni proslavi Oktobrske revolucije organizirala delavska univerza v Beogradu, je sinoči v polni dvorani te univerze imel prvo predavanje podpredsednik ZIS Rodoljub Čolaković, ki je govoril o vlogi in pomenu Oktobrske socialistične revolucije v boju za osvoboditev delavskega razreda.

KAJ SO OBRAVNAVALI NA SEJAH ODBORA ZA GOSPODARSTVO ZIS

PRAKTIČNI UKREPI za razvoj osebne potrošnje

Realne plače delavcev in uslužbencev bodo ob koncu leta za 11 odstotkov večje, kakor so bile lani — Cene naj bi ostale stabilne, proizvodnjo pa bo treba usmeriti po poti naraščanja proizvodnje potrošnega blaga

Beograd, 4. nov. (Tanjug). Na zadnjih sejah odbora za gospodarstvo ZIS so obravnavali med drugim nekatera vprašanja s področja osebne potrošnje. Odbor bo predlagal praktične ukrepe, da bi se razvoj osebne potrošnje še bolj gibal v skladu s težnjami nedavne skupščinske debate o tem vprašanju oziroma z resolucijami Zvezne ljudske skupščine o prespektivnem razvoju osebne in splošne potrošnje. Gospodarske analize, ki jih ima na razpolago odbor za gospodarstvo, kažejo na to, da se bo do konca leta raven osebne potrošnje bržčas zvišala v primerjavi z lansko približno za 13 %.

Realne plače delavcev in uslužbencev bodo ob koncu leta za 11 % večje, kakor so bile lani. Kupni skladi prebivalstva bodo narasli na podlagi novega zakona o javnih uslužbencih za 18 milijard, na podlagi zakona o pokojninah pa za 5.7 milijarde. Bržčas bodo narasli tudi prejemki v gospodarstvu na podlagi zakona o razdelitvi skupnega dohodka gospodarskih organizacij, seveda v skladu z naraščanjem delovne storilnosti. Računati je treba tudi z večjimi dohodki kmetov. Po orientacijskem računu bodo skupni dohodki prebivalcev prihodnje leto za 80 do 100 milijard večji od letošnjih.

Spričo takšnega položaja zahteva, naj bi ostale stabilne cene in naj bi zagotovili stabilno naraščanje zalog potrošnega blaga, zlasti tekstilij in obutve, terja ustrezno sestavo proizvodnje, to se pravi, da proizvodnjo usmerimo po poti naraščanja proizvodnje potrošnega blaga. To bo ena najvažnejših nalog gospodarstva in gospodarske politike v prihodnjem letu. Zato bo družbeni plan za leto 1958 zasnovan tako, da bo strogo upošteval takšne odnose na trgu. Pri naraščanju denarnih dohodkov prebivalstva bo morala biti sestava proizvodnje blaga za široko potrošnjo usmerjena tako, da bo zagotovila stalno potrošnjo določenega obsega in ustrezni izvoz potrošnega blaga.

V sedanjem trenutku je treba z večjo opreznostjo izvažati tekstilije, obutev, meso, jajca in še nekatere proizvode. Že letos moramo storiti ukrepe, da preneha naraščanje cen mesa in jajc. Izvoz mesa, tekstilij in obutve se bo bržčas zmanjšal, morda pa bomo nekaj jajc tudi uvozili, da bodo cene na domačem trgu padle.

Pereče je tudi vprašanje pomanjkanja skladiščnega prostora, zlasti za žito. To je težava, na katero zadeva normalni odkup. Eno izmed važnih vprašanj bo bržčas kmalu urejeno. Gre za to, da je uvožena pšenica zdaj po 34, domača, ki je boljša, pa po 36 din. Zato hočejo veliki potrošniki pšenice kupovati v glavnem uvoženo pšenico. Kot prvi ukrep za zelo postopni prehod na ekonomske cene in prost promet z žitom bodo cene uvožene in domače pšenice izenačene.

Na dnevnem redu odbora za gospodarstvo je bilo tudi vprašanje organizacije elektrogospodarstva, dalje osnutek zakona o delovnih odnosih, osnutek zakona o melioracijskih sistemih v Vojvodini in Makedoniji, zakona o združevanju v gospodarstvu itd. Osnutek zakona o združevanju v gospodarstvu je odbor spremenil v tem smislu, da najnovejši osnutek ne vztraja na ukinitvi gospodarskih združenj, pač pa hoče upostaviti čim čvrstejše vezi med zbornicami in združenji. Osnutek predlaga, naj bi gospodarske zbornice dobile družbeno upravljanje.

Letošnja jesen je tako lepa, da ni lahko dojeti vse njeno bogastvo lepote. Veter pihlja in rjavi listi se drug za drugim spuščajo na zemljo. Tudi naša slika nam prikazuje delček jesenske lepote, ki jo je upodobila na Trgu revolucije v Ljubljani

Cepivo je pripravljeno

Včeraj se je začelo v okrajih Kranj in Nova Gorica cepljenje proti otroški paralizi

Ljubljana, 4. nov. Danes zjutraj so začeli v kranjskem okraju po vseh občinah cepiti otroke prvih sedmih letnikov proti otroški paralizi. Okrajema Kranj in Nova Gorica, kjer so prav tako že začeli s cepljenjem, se bodo v kratkem pridružili drugi okraji v Sloveniji, ker je sedanja jesenska doba najprimernejša za izvedbo te zdravstvene akcije.

V tajništvu za zdravstvo in socialno varstvo okraja Kranj smo izvedeli, da so vsi zdravstveni domovi cepljenje dobro pripravili, tako da je moč računati na zelo veliko udeležbo. Uredili so veliko število cepišč, da staršem ni treba predaleč voditi otrok, s točnimi razporedi pa so tudi določili datume in ure, kdaj bodo posamezni otroci na vrsti, da ne bi bilo nepotrebne gneče in čakanja. V Kranju samem so odprli 21 cepišč in uredili cepljenje tako, da pride v eni uri na vrsto 40 otrok. Razen zdravstvene ekipe, ki cepi, je pri vsaki skupini še poseben zdravnik, ki otroke pred cepljenjem pregleda. Cepljenje bodo zaključili nekako 11. ali 12. t. m.

Tudi iz Nove Gorice so nam sporočili, da je cepljenje v vsakem oziru dobro pripravljeno. Zadevne priprave sta z vzajemnim delom opravili komisija za organizacijo in izvedbo cepljenja ter odbor za finančna vprašanja pri okrajnem ljudskem odboru. Razporedi so napravljeni za vsako vas posebej in občinski ljudski odbori so že pred enim mesecem vsem družinam poslali vabila, naj pripeljejo otroke na cepljenje. Sicer pa je za slednje med prebivalstvom veliko zanimanje in razumevanje. O pomenu cepljenja so bila v zadnjih mesecih po vseh vaseh razna zdravstvena predavanja, mimo tega pa je organizacija RK poslala staršem pisma o pomenu in smotrih te akcije, zdravstvenim, prosvetnim, političnim in drugim javnim delavcem pa posebne brošure.

DNEVNIK

Okrajni ljudski odbor v Novi Gorici je imel včeraj zadnjo sejo v sedanji mandatni dobi, katere se je udeležila večina ljudskih poslancev tega dela Primorja, med njimi tudi predsednik Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS tov. Boris Kraigher. Po razpravi in poročilih komisij so sprejeli pobudo okrajnega Sveta za gospodarstvo glede združitve gozdno-gospodarskih podjetij Nova Gorica in Tolmin v eno večje podjetje s sedežem v Tolminu. Združitev je bila nujna spričo potrebe po enotnem gospodarstvu v gozdovih, zmanjšanju upravnih in režijskih stroškov ter težnje po smotrnejši razdelitvi strokovnega gozdarskega kadra. Tov. Boris Kraigher je ob svojem včerajšnjem obisku v goriškem okraju obiskal tudi Tovarno usnja v Mirnu na Vipavskem.

Delegacija poljskega sindikata mestnih delavcev, ki se že nekaj dni mudi v naši deželi, si je včeraj ogledala največjo jugoslovansko tovarno pohištva v Novi Gorici.

Strokovni seminar za predstavnike podjetij in gospodarskih organizacij goriškega okraja, ki delajo na področju higiensko-tehnične zaščite dela, se je začel včeraj na Lokvah pri Čepovanu. Seminar je pripravil okrajni Zavod za socialno zavarovanje in bo trajal štiri dni.

Mariborsko tekstilno tovarno so včeraj obiskali trije člani ameriške misije za gospodarstvo in tehnično pomoč Jugoslaviji. Danes bodo obiskali tekstilna podjetja v Zagrebu in Dugi Resi, jutri pa v Kranju in Tržiču.

Mednarodna konferenca železničarjev se bo začela v petek v Splitu. Na konferenci, ki bo trajala pet dni in se je bo udeležilo 75 delegatov iz 20 evropskih dežel, bodo določili vozni red mednarodnih tovornih vlakov za leto 1958-59 ter proučili predlog o glavnih prometnih zvezah v evropskem tovornem prometu.

Delegacija Zveze borcev Jugoslavije, ki se je udeležila dela VII. generalne skupščine Svetovne federacije bivših borcev v Berlinu, se je včeraj vrnila v Beograd. Delegacijo je vodil generalni sekretar Zveze borcev Velimir Stojnić.

Trgovinska pogajanja med Jugoslavijo in Romunijo o blagovni menjavi v letu 1958 se bodo začela sredi novembra v Beogradu. Jugoslovansko delegacijo na pogajanjih bo vodil generalni sekretar Zvezne zunanjetrgovinske zbornice Ivo Barbalić.

Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanović je včeraj sprejel delegacijo Zveze socialistične mladine Poljske, ki jo vodi prvi sekretar CK te organizacije Marijan Renke. Na sprejemu je bil tudi predsednik CK Ljudske mladine Jugoslavije Mika Tripalo.

Reka je dobila včeraj svojo samostojno medicinsko fakulteto, drugo na Hrvatskem, ki ima trenutno samo tri letnike: prvega, četrtega in petega. Od leta 1955 je bila na Reki izpostava zagrebške medicinske fakultete, ki je imela samo poslednji letnik. Ta fakulteta se je zdaj s sklepom Izvršnega sveta hrvatskega Sabora osamosvojila. Ob tej priložnosti je bila svečanost, ki se je je udeležil tudi predsednik Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti in prodekan zagrebške univerze dr. Andrija Štampar.

Italijanski znanstvenik prof. Daniel Bovet, dobitnik Nobelove nagrade za fiziologijo in medicino za leto 1957, je prispel v Zagreb, kjer bo imel kot gost Tehnološke fakultete dve predavanji za medicinske in kemijske strokovnjake.

Velikanske vsote denarja so zaslužili s tihotapstvom

Na Reki se je začela sodna obravnava proti desetim tihotapcem in njihovim pomagačem

Reka, 4. nov. — Okrožno javno tožilstvo na Reki je obtožilo 10 tihotapcev in njihovih pomagačev, ki so s tihotapstvom zaslužili velikanske vsote denarja. V obtožnici je rečeno, da sta zagrebška tihotapca Danijel Janković in njegov stric Grga Janković, obsojena zaradi nedovoljene trgovine večkrat že prej, s podkupovanjem carinikov uvozila brez carine in uvoznih faktorjev cel zaboj nalivnih peres, katerih vrednost cenijo približno na 40 milijonov. Da bi podkupila nekaj brezvestnih carinikov, sta se obrnila na uslužbenca »Transjuga« Mirka Župo z Reke. Njemu pa se posredovanje ni takoj posrečilo in zato mu je moral »pomagati« njegov predstojnik Antun Milošević, ki je bolj poznal posamezne carinike. Tako so z združenimi močmi led naposled prebili in Mirko Župa je pozneje z lahkoto posredoval in podkupoval carinike.

Razen teh štirih je javno tožilstvo obtožilo še naslednjih pet carinskih uslužbencev: Milana Kneževiča, Stjepana Pavića, Ivana Kraljića, Stjepana Jedveja in Franjo Bajića ter nekega privatnega obrtnika iz Zagreba, pri katerem so našli zavitek nalivnih peres. Uprava carin je sprožila tudi svoj postopek proti tem obtožencem zaradi carinskih prekrškov, javna tožba pa je naperila proti njim obtožbo zaradi podkupovanja in prikrivanja blaga. Tihotapci so uvozili kakih 80.000 nalivnih peres. Razprava proti njim se bo začela v kratkem

M. P.

Sodna obravnava proti skupini vohunov

Danes, dne 5. t. m., se bo skupina petih vohunov zagovarjala pred vojaškim sodiščem JLA v Novi Gorici zaradi sodelovanja s tujo obveščevalno službo. Skupina Alojz Mervič, Ivan Humar, Amalija Mervič iz Šempasa, Bernard Humar iz Ljubljane in Jože Mervič iz Šmihela je zbirala obveščevalne podatke in jih dostavljala tuji obveščevalni službi.

POSVETOVANJE LUTKOVNIH GLEDALIŠČ

Včeraj je bilo v Ljubljani posvetovanje lutkovnih gledališč iz vse Jugoslavije, prvo po osvoboditvi. Organizacijo je prevzelo naše Mestno lutkovno gledališče v Ljubljani, pobudo za posvetovanje pa je dal Republiški odbor sindikata kulturno-umetniških ustanov. Posvetovanja so se udeležili predstavniki lutkovnih gledališč iz Ljubljane, Zagreba, Beograda, Skopja, Splita in Šibenika.

Posvetovanje je vodil direktor Mestnega lutkovnega gledališča tov. Polne Dežman. Diskutanti so se predvsem naslanjali na štiri osnovne teme posvetovanja: 1. Lutkovna umetnost in njena vzgojna vloga; 2. Odnosi poklicnih in amaterskih lutkovnih gledališč ter s tem v zvezi povezava z množičnimi organizacijami, kakor je Zveza prijateljev mladine itd. 3. Družbeni položaj lutkovnih delavcev-umetnikov in 4. Organizacijske oblike in vsebina dela bodočega Združenja lutkovnih gledališč, ki je bilo tudi predmet razprave na tem posvetovanju.

PETER UZAR, delavec iz Tržiča, o svojih spominih na oktobrske dni

PLAMEN V TAŠKENTU je zanetil iskro, ki se je razgorela na domačih tleh

Peter *Uzar*, delavec v čevljarski stroki, doma iz Tržiča, je bil med tistimi, razmeroma številnimi Slovenci, ki so kot vojni ujetniki 1917. leta v Rusiji doživeli velike revolucionarne dni. Spomini na takratne dogodke in daljni Taškent, čeprav stari štirideset let, so živi in nepozabni, saj so, kot pravi tovariš Uzar, prav ti dogodki usmerili njegovo nadaljnjo življenjsko pot v borbo za pravice delavskega razreda — pred 40 leti ob ruskih delavcih, po vrnitvi v domovino pa na domačih tleh.

Ko se je začela vojna, sem bil ravno dovolj mlad, da sem brez premisleka — zakaj z veseljem odšel na vojsko.

Ko se je 1914. leta začela vojna, sem bil star 20 let in doma, kjer je oče po malem tesaril, mati pa gospodinjila, je bilo več revščine kot kruha. Izučil sem se bil čevljarske obrti in nič ni bilo videti, da bi mi iz revščine kaj prida pomagala nova tovarna »Peko«, ki je zrasla po 1911. letu. Tako sem ravno dovolj mlad in nerazgledan skoraj z veseljem prepeval po vasi, pred odhodom na vojsko, ne da bi razglabljal, zakaj in proti komu vojna.

V začetku 1915. leta, ko smo obtičali na vzhodni fronti, pa me je, kot druge »Janeze«, v strelskih rovih minila mladostna razposajenost. Ne da bi si belili glave, kako bo cesar brez nas, smo skoraj brez strela prišli v ujetništvo in nato počasi iz taborišča v taborišče v daljni Taškent.

Ruski delavci so nam dali enakopravnost — rdeči sindikati in revolucionarni listi pa so nam odkrivali pomen borbe delavskega razreda.

Borbe za prevzem oblasti Sovjetov so v Taškentu trajale dober teden dni. Vojni ujetniki, dobro se še spominjam Franja Novaka, Trošta, skladatelja Adamiča in drugih, smo se do tedaj že lepo udomili v tem daljnem kraju, našli prijatelje med ruskimi delavci, brali njihove časopise in razumevali njihovo revolucionarno gibanje. Tako smo se tiste oktobrske dni, razumljivo, našli na njihovi strani in skupaj z njimi hlastali po vesteh, ki so se širile po mestu:

»Oficirji in kadeti so razorožili vojake 2. polka... Železničarji napadli kadete in oficirje skupaj z vojaki 4. in 5. polka. Z bombami so uničili oklopnike na taškentskih ulicah...« in po tednu dni: »Vse mesto je v rokah boljševikov, oblast so prevzeli Sovjeti.«

Takoj po teh dogodkih so dali nam, dotedanjim vojnim ujetnikom, kot delavcem iste pravice, ki so jih uživali njihovi državljani.

»Nacionalnost ni važna, delavci smo, enaki so naši cilji!«

Za vedno so mi ostale v spominu te besede, ki smo jih takrat tolikokrat ponavljali.

Te besede smo biti pripravljeni potrditi tudi s krvjo, ko je bilo treba braniti revolucijo.

Dogodek, ki se je pripetil 19. januarja 1919. leta, je za vedno ostal v spominu sedaj 60-letnega Petra Uzarja. Takrat je v Taškentu izbruhnil upor kontrarevolucionarnih sil. Belogvardejci Osipova so zavzeli v mestu najvažnejše postojanke in na zverinski način ubili voditelje Sovjeta in rdečih sindikatov.

»Zgodaj zjutraj,« tako obnavlja svoje spomine Peter Uzar, »smo se zbrali v dvorani doma ‚Svobode' skupaj s člani Komunistične partije vseh inozemskih delavcev in kmetov taškentske organizacije. Prvi je govoril delavec iz Hrvatske tovariš Kokotović, ki nas je pozval, naj ne stojimo prekrižanih rok, temveč naj pohitimo na pomoč ruskim proletarcem. S spontanim vzklikanjem: ‚Tudi mi hočemo orožje', smo se prerivali okrog tovarišev, ki so delili puške, da se pridružimo ruskim delavcem.

Po vrnitvi v domovino sem spoznal, da sem zelo znamenita osebnost — ne le za delavce-sotovariše, temveč tudi za žandarje, sreskega načelnika in župnika.

V domovino sem se vrnil 1921. leta, z ženo Rusinjo, s katero sem se seznanil v Taškentu. Vsa naša skupina vračajočih se ni bila kar nič zgovorna, ko so nas v Mariboru pričakali žandarji z vsiljivimi in podrobnimi vprašanji, kaj in kako je bilo med oktobrskimi dnevi in po njih v Rusiji.

Vest, da sem se vrnil, se je naglo razširila po Tržiču. Da me bodo obiskali delavci, prijatelji in znanci, sem pričakoval, bil pa sem presenečen, ko je za žandarji prvi prišel v hišo sreski načelnik, za njim pa še župnik, oba z zvrhano mero nasvetov, kako naj pridno primem za delo in molčim o dogodkih v Rusiji. Ta zadnji nasvet o molčanju mi je prav prišel, ko sem sreskemu načelniku in župniku odgovarjal, kako je bilo v oktobrskih dneh, pozabil pa sem nanj, ko smo z delavci posedali ob večerih bodisi v naši kuhinji bodisi v poslopju Rdečega konsuma sredi Tržiča, kjer so imeli svoj oder socialistični delavci. S člani socialistične stranke smo se sploh odkrito pogovorili:

BILO BI DOBRO NEKAJ TAKEGA IZVESTI TUDI PRI NAS

To je bilo nato v naslednjih letih naše vodilo, zaradi tega smo smo organizirali stavke, razširjali literaturo, zaradi tega so nas aretirali in zaprli, zaradi tega sem stopil v Komunistično partijo in 1941. leta med prvimi vstopil v tržiško grupo partizanov. V borbah sta mi padla dva sinova, sam pa sem še vedno sredi dela, ki ga terja današnji čas.«

M. N.

Ni nam znano točno število naših ljudi, ki so med prvo svetovno vojno doživeli v Rusiji burne revolucionarne dni. Po pripovedovanju tistih, ki so preživeli oktobrske dni v Rusiji, lahko sklepamo, da se je na strani revolucije borilo več kot 30.000 Jugoslovanov. Osnovali so okrog 20 jugoslovanskih odredov v sestavu Rdeče garde, veliko število naših ljudi pa se je borilo tudi v ruskih revolucionarnih polkih. V teh slavnih dneh so prevzeli nekateri naši ljudje tudi odgovorne vojaške in politične dolžnosti.

Drugi satelit

Naše pokolenje živi v prelomni dobi, polni burnih dogodkov, tako intenzivno, da nas izstrelitev drugega sovjetskega satelita več ne preseneča. Dne 4. oktobra letos smo stopili v obdobje, ko se je človek osvobodil težke Zemlje, na katero je bil prikovan od svojega postanka, in zdaj se vse razvija po logiki naglega tehničnega prodiranja v novo področje, ki ga je odkrila človekova znanstvena misel.

Hitrost satelita, hitrost, s katero pošilja človek en satelit za drugim v vsemirje, presega našo domišljijo. Zdaj lahko že skoraj z matematično natančnostjo napovemo, kdaj bo človek napravil nove korake v vesoljstvo, za kar se bo imel zahvaliti podatkom, ki mu jih bo javil ta novi, večji, težji in bolje opremljeni satelit s prvim živim bitjem ter vsi drugi sateliti, ki bodo še potovali po vsemirju.

Za sovjetsko deželo je velika čast, da je tik pred 40. obletnico Oktobra še enkrat potrdila napredek svoje znanosti in tehnike. Toda dogodek, ki smo mu priče, mora predvsem napotiti vse ljudi na svetu k razmišljanju. Mar nam višina, v katero nas je pripeljal satelit, ne dopušča, da zdaj naposled bolje vidimo brezna, ob katerih hodimo na Zemlji?

Tekmovanju v oborožitvi je treba napraviti konec. Če je moč poslati umetni satelit, težak pol tone, 1500 km visoko, da bi potem krožil okrog Zemlje, potem to pomeni, da lahko rušilna uničevalna sredstva dosežejo sleherno točko na zemeljski krogli. Če pa danes ena stran razpolaga s takšnimi možnostmi, bo jutri razpolagala z njimi tudi druga stran in čemu potem še vedno novo tekmovanje in novo trošenje sredstev za oboroževanje?

Toda celo opustitev oboroževalne tekme je v sedanjem odločilnem trenutku preneznatna zahteva. Celo vrsto zastarelih gledišč o mednarodnih odnošajih je treba dokončno in pri tej priči zavreči. Kajti če ni več možna splošna vojna, potem niso možne niti krajevne vojne, niti uporaba sile in pritiska sploh z namenom, da bi vsilili neenakopravne odnose.

Hočeš ali nočeš bodo morali ljudje, če nočejo, da bi bil ogrožen njihov obstanek, zdaj spremeniti svoje odnose na Zemlji. Še enkrat se je pokazalo, da razvoj proizvajalnih sil revolucionira človeške odnose. Ne smemo pa pozabiti, da samo s posredovanjem zavesti. Toda ta splošna človeška zavest, ki je v sedanjem trenutku potrebna, ni nujna samo zato, da bi ves proces potekal brez bolečin. Potrebna nam je najbolj zato, da človek ne bi postal žrtev, marveč da bi postal gospodar tistega, kar je dosegel.

J. Almuli

PO PETIH TEDNIH VLADNE KRIZE V FRANCIJI

DVA TEŽKA POGOJA

za radikala Felixa Gaillarda

Pariz, 4. nov. (Reuter) Mandatar za sestavo nove francoske vlade Felix Gaillard je danes izbiral člane svoje bodoče vlade. Socialistična stranka je voljna sodelovati v novi Gaillardovi vladi. Že včeraj je dobil Gaillard obljubo ljudskih republikancev, ki imajo v parlamentu 74 poslancev, da bodo podprli njegovo kandidaturo za predsednika vlade. Gaillard bo jutri v poslanski zbornici zahteval investituro, da bi tako napravil konec vladni krizi, ki traja že 35 dni.

Felix Gaillard, ki naj bi danes sestavil novo francosko vlado

Konservativni tisk izraža danes zadovoljstvo spričo sklepa skupin od neodvisnih na desnici do socialistov, da bodo sodelovali v novi vladi. »Svoji odločnosti se mora novi predsednik vlade zahvaliti,« piše »Figaro«, »da bo imel široko podporo zbornice za ureditev važnih in težavnih problemov, na katere zadeva Francija.«

Šesti mandatar v šestmesečni vladni krizi je dosegel tudi podporo degolovcev. Toda vtem ko sta obe desničarski stranki z veliko večino glasov svojih vodstev sklenili sodelovati v novi vladi, je bil sklep socialistov sprejet z 2087 proti 1732 glasovom v nacionalnem svetu stranke, kar kaže na močno manjšinsko skupino, ki terja, naj preidejo socialisti v opozicijo. »Socialistična stranka je sprejela ta sklep s skrajno odločnostjo in pogumom,« piše danes glasilo te stranke »Populaire«. »Novi mandatar pa ne sme pozabiti, da so koristi delavcev za socialiste prva stvar in da bodo naši predstavniki v vladi na njih najbolj vztrajali.«

Težavne pogoje za sodelovanje v vladi postavlja v imenu neodvisnih tudi vodilni desničarski časnik »Aurore«, ki poudarja, da »Felix Gaillard zdaj ne bi smel ponoviti napak, ki jih je zagrešil v minulosti. Nasprotno, njegova prva dolžnost bo popraviti pustolovstvo, ki ga je pokazal poleti ob devalvaciji franka«.

Raznolikost nove koalicije je zato napotila desničarski »Parisien Liberé« in napredni »Liberation«, da sta prišla malone do enakega zaključka o »kratkotrajnosti vlade kompromisov in paradoksov«, s katero stvarni razlogi politične krize v Franciji ne bodo odstranjeni.

»Humanite« se strinja s to presojo in opozarja zlasti na povečanje manjšine v Socialistični stranki. »Ta opozicija kaže tudi na smer, v kateri bi bilo moč najti pot iz kriz, tako da bi strnili socialiste in komuniste za levičarsko enotnost v deželi in za ureditev problemov v skladu z težnjami francoskih volivcev.«

S sestankom z bivšim predsednikom vlade Molletom je začel Gaillard danes svoja posvetovanja o razdelitvi ministrskih resorov na 9 strank nove koalicije. Ker namerava Gaillard sestaviti vlado z razmeroma majhnim številom ministrstev, bi utegnila razdelitev resorov na toliko strank sprožiti nove spore v že razcepljeni zbornici.

Obveščeni krogi zato izključujejo možnost sodelovanja generalnega sekretarja Socialistične stranke Molleta in prvaka desnice Antoina Pinayja v novi vladi. Vse kaže, da bodo socialisti obdržali ministrstvo za Alžirijo in za stanovanjsko izgradnjo. Na položaj zunanjega ministra bi utegnil priti vodja Demokratske zveze René Pleven ali ljudsko-republikanski prvak Robert Schuman.

Prva in glavna naloga nove vlade bo začetek pogajanj za gospodarsko pomoč ZDA in Evropske plačilne unije. V ZDA je Francija zaprosila za stabilizacijsko posojilo v znesku 250 do 300 milijonov dolarjev, Evropsko plačilno unijo pa za kredit v znesku 300 do 350 milijonov. Ti dve posojili naj bi napolnili prazne blagajne, iz katerih je šel denar za nadaljevanje vojne v Alžiriji.

Kulturni stiki med ZDA in SZ

Washington, 4. nov. (Reuter). Delegaciji SZ in ZDA sta danes zaključili pogajanja o razširitvi kulturne in znanstvene izmenjave med obema deželama. Vodja sovjetske delegacije veleposlanik Zarubin je stavil več predlogov o sodelovanju, med njimi tudi predlog, naj bi med obema deželama uvedli neposredno letalsko zvezo. Pogajanja so se bila začela že lani, vendar so bila prekinjena.

Na proslavo 40-letnice Oktobrske revolucije je včeraj odpotovala tudi delegacija naših udeležencev revolucije. Na sliki (od leve proti desni): prvi Veljko Mičević iz Mostarja, tretji Peter Uzar iz Tržiča in četrti Franjo Novak iz Ljubljane, ko je z njimi pred odhodom govoril direktor »Borbe« Ivo Sarajčić

»SLOVENSKI VESTNIK« UGOTAVLJA

Dunajski obeti

še zmeraj neizpolnjeni

Celovec, 4. nov. Glasilo Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, »Slovenski vestnik«, znova postavlja zahtevo, naj dunajska vlada izpolni obveznosti, prevzete z državno pogodbo iz maja 1955, ki jamči za pravice jugoslovanskih narodnostnih skupin.

Časnik opozarja na nedavno izjavo zunanjega ministra Figla, da je za zagotovitev narodnostnih pravic avstrijskega življa na južnem Tirolskem, ki je pod Italijo, »potrebna dobra volja za ureditev tega vprašanja v evropskem in ne v nacionalnem duhu«, ter poudarja, da bi bilo treba na takšni podlagi urediti tudi vprašanje pravic slovenskega in hrvatskega življa v Avstriji.

To potrebo, nadaljuje časnik, smo že nekajkrat poudarili in zahtevali, da je treba 7. člen državne pogodbe uveljaviti v evropskem duhu in nikakor ne v duhu ozkega nacionalizma ob dslednem preziranju pravic narodnostne skupine in povsem v njeno škodo. Nikakor ne gre skupaj, da en in isti minister, Figl, po eni strani zahteva, da je treba problem avstrijskega življa v Italiji urediti v evropskem duhu, na drugi pa pomaga urejati vprašanje narodnostnih skupin v Avstriji tako, da so pravične zahteve prizadetih narodnostnih skupin povsem prezrte. Časnik navaja primer, ko minister Figl kljub temu, da je večkrat dal svečane obljube, še vse do zdaj ni poslal osnutkov narodnostnih skupin, marveč so zakonov o šolstvu in slovenščini v uradih na vpogled predstavnikom jih predložili neposredno Zveznemu zboru, ne da bi se posvetovali s predstavniki prizadetih narodnostnih skupin.

Gromiko v Kjöbenhavnu

Kjöbenhavn, 4. nov. (AFP). Sovjetski zunanji minister Gromiko, ki se je na povratku iz New Yorka v Moskvo ustavil v Kjöbenhavnu, je novinarjem izjavil, da položaj na turško-sirski meji ni zadovoljiv, ker Turčija še vedno ni umaknila svojih čet. ZDA in Turčija ne kažeta dobre volje, da bi našli način za ureditev položaja na turško-sirski meji.

Popoldne je Gromika sprejel danski ministrski predsednik Hansen. V enournem razgovoru sta izmenjala misli o nekaterih evropskih vprašanjih in o razorožitvi. Zaradi goste megle, ki je danes legla nad Moskvo, je bil Gromikov odhod iz Danske odložen do jutri.

JEDRSKA OBOROŽITEV

Zahodne Nemčije bo dogovorjena v Atlantski zvezi?

Brentano o izvendiplomatskih stikih z našo državo

Bonn, 4. nov. (Tanjug). Poročila iz Londona, po katerih naj bi na decembrskem zasedanju predsednikov vlad v Atlantski zvezi včlanjenih držav obravnavali vprašanje, ali naj bo Zvezna republika Nemčije oproščena obveznosti, da izdeluje atomsko in raketno orožje, so v Bonnu znova sprožila živahne razprave o nadaljnji veljavnosti klavzule iz pariške pogodbe iz leta 1954, ki se nanaša na nemško oborožitev. K tem razpravam so pripomogli tudi uspehi sovjetskih znanstvenikov, zlasti izum interkontinentalnih raket in izstrelitev obeh satelitov.

Zunanjemu ministru Brentanu so na kosilu, ki ga je danes priredil tujim novinarjem, zastavili več vprašanj o možnosti proizvodnje jedrskega orožja v Zahodni Nemčiji in o oborožitvi zahodnonemške zvezne vojske s tem orožjem. Brentano kakor tudi predstavnik vlade za tisk sta se omejila na odgovor, da Zvezni republiki še niso uradno sporočili, da bi katerakoli članica Atlantske zveze zahtevala obravnavanje tega vprašanja in da zahodnonemški vladi torej še ni treba zavzeti stališča o tem vprašanju.

S pariško pogodbo iz leta 1954 se je Zahodna Nemčija prostovoljno odrekla proizvodnji atomskega, kemijskega in biološkega orožja na svojem ozemlju. Zavzela se je, da ne bo izdelovala raket, magnetnih min, nad 3000-tonskih ladij in nad 350-tonskih podmornic, vojnih ladij na atomski pogon in strateških bombnikov. Pariški pogodbi priloženi protokoli nadalje določajo, da je moč prepoved izdelovanja tega orožja razveljaviti samo na zahtevo Zahodne Nemčije, in sicer z dvetretjinsko večino glasov v svetu ministrov Zahodnoevropske unije, kolikor bi se to zdelo potrebno vrhovnemu poveljniku sil Atlantske zveze.

Zahodnonemški politični krogi skoraj zaneslјivo računajo, da bodo na decembrskem zasedanju predsednikov vlad v Parizu sklenili razveljaviti omejitve, na katere se je zavezala Zahodna Nemčija, ali da bodo vsaj dovolili, da se zvezna vojska oboroži z jedrskim orožjem, kolikor to ni bilo izdelano »na lastnem ozemlju«. Po mnenju političnih krogov potrjuje ta sklep tudi uradno stališče Bonna, ki »za zdaj« ne želi zavzeti svojega stališča, hkrati pa terja revizijo svojih obveznosti. Tu tudi opozarjajo, da zahodnonemški znanstveniki sodelujejo s francoskimi v izdelovanju in izpopolnjevanju raket in da pripravljajo podobno sodelovanje tudi z angleškimi znanstveniki.

Brentano je govoril tudi o prekinitvi diplomatskih stikov z Jugoslavijo. Dejal je, da obžaluje, da je moralo priti do tega in da sklepa njegove vlade »nikakor niso narekovala sovražna čustva nasproti jugoslovanski vladi oziroma jugoslovanskemu ljudstvu«. Sklep o prekinitvi stikov ni bil izraz »politike čvrste roke« in je bil »sprejet po treznem preudarku«. Na vprašanje, kako bo odslej s konzularnimi stiki med obema deželama, je odgovoril, da o tem še ni odločitve in da sta deželi, ki zastopata koristi Jugoslavije v Zahodni Nemčiji in te v Jugoslaviji, pooblaščeni, da se o tem pogajata.

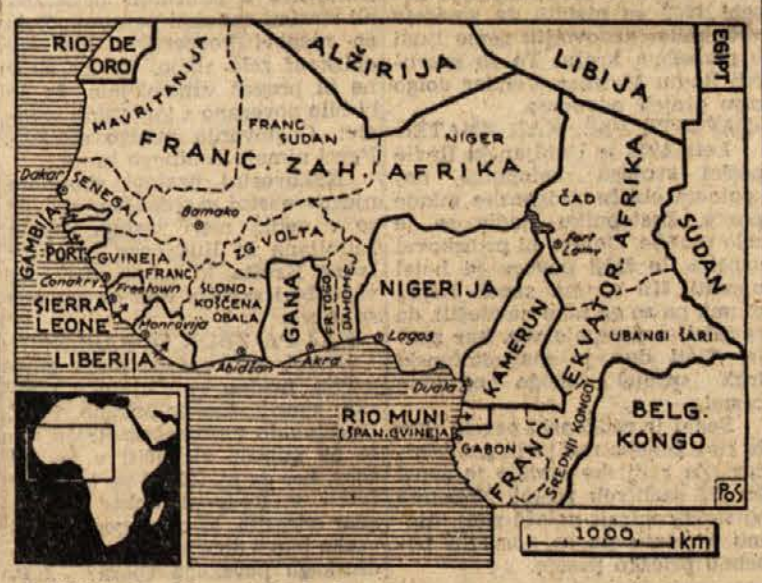

Politični prvaki v deželah francoske Ekvatorialne in Zahodne Afrike zahtevajo od vlade v Parizu avtonomijo. V kratkem ji bodo poslali nove predloge o afriški skupnosti avtonomnih dežel. Kakor poudarjajo, bo ta politični program vseboval načela, po katerih bi morali po mnenju afriških političnih prvakov napraviti konec tudi triletni vojni v Alžiriji

Dobri vtisi gostov iz Belgije

Ljubljana, 4. nov. Danes je z Reke prispela v Ljubljano skupina štirih belgijskih novinarjev iz uredništev listov »Le Soir«, »Dernière Heure«, belgijskega radia in filmskega lista »Hete Laatste Nieurvö«. Med potjo so si ogledali Postojnsko jamo, popoldne pa Ljubljano in njene znamenitosti. Bili so tudi na Gradu in pri Urhu.

Zdaj so prvič v Jugoslaviji. Najbolj zanimive vtise so zbrali v Makedoniji, vendar pa jim bo ostala tudi Slovenija v lepem spominu. Tod je že skoraj tako kot pri nas, so zatrjevali, ko so motrili Ljubljano z našega Gradu. Pri vas že govori skoraj vsak človek po dva tuja jezika, so ugotavljali. O vsej vaši lepi deželi bomo lahko res mnogo napisali, je bilo njih enodušno mnenje.

KAIRSKI LIST O NAŠI POLITIKI

Pozitiven zgled

Z naslovom čez vso prvo stran »Tito — čudovit vzornik pozitivne nevtralnosti« priobčuje v francoščini izhajajoči egiptovski tednik v »Actualité« v tretji novembrski številki zanimiv članek o jugoslovanski zunanji politiki.

— Na Zahodu — pravi kairski časnik — so državniki, ki nekaterih stvari ne razumejo ali nočejo razumeti, ali pa jih razumejo in nočejo, da bi javnost to vedela. Poglejmo primer Jugoslavije.

List ugotavlja, da na Zahodu vse prevečkrat gledajo na posamezne zunanjepolitične poteze Jugoslavije s čisto blokovskega vidika, z vidika neposrednih koristi za en blok ali škode, ki jo bo imel od določene jugoslovanske dejavnosti na mednarodnem torišču. Potem pravi:

— Tisti, ki tako presojajo jugoslovansko politiko, dejansko nič ne vedo o pozitivni nevtralnosti. Pozitivna nevtralnost, katere najlepši zgled je prav Tito in ki je tudi uradna politika Egipta, terja po vseh znakih sodeč nekoliko več pojasnila, pa naj zveni to še tako presenetljivo. Da še enkrat ponovimo: pozitivna nevtralnost pomeni imeti zelo dobre stike z vsemi deželami, brez razlike, na drugi strani pa budno gledati na vsak narod, ki skuša biti vsiljiv in nadležen. V obeh primerih pa takšno politiko navdihujejo tudi koristi dežele, ki jo uveljavlja.

— Kadar koli kake koristi zahtevajo od Jugoslavije, da sproži kako pobudo, ki ji Kremelj ploska, se ZDA jeze. Kadar pa se Tito ni strinjal s Kremljem, so mu te na vso moč ploskale. To pa ni politika. Modrost je v tem, da presojamo ljudi in dežele tako, kakršni so, brez poskusov, da bi jih preobrazili, vsaj ne z vojaško silo, z izsiljevanjem, z grožnjami s svetovno vojno, z raketami in drugimi uničevalnimi sredstvi.

— To nam veleva modrost. Modrost bi še pristavila: Če po vsi sili želite, da narod, ki je pozitivna nevtralnost podlaga njegove politike, sproži kako pobudo, ki bi bila vam po volji — poskrbite, da mu boste tudi vi po volji.

Na koncu komentarja pravi list, da bi moral Zahod ravnati z Jugoslavijo kot z dobrim prijateljem, da bi moral okrepiti stike z njo in jo pustiti pri miru, da je gospodar svojih pobud brez tistega vsakdanjega: to je dobro, to slabo...

Z VSEH STRANI SVETA

CIPER

HARDING ODŠEL

Nikosia, 4. nov. (Reuter). Feldmaršal John Harding je odpotoval v Veliko Britanijo. 25 mesecev je bil guverner na Cipru. Zamenjal ga bo dosedanji guverner Jamaike Hugh Foot.

ZDA

URAN V OHIU

New York, 4. nov. (Reuter). Radio družbe Columbia BS je objavil, da so na področju države Ohio odkrili rezerve urana, katerih vrednost cenijo na več bilijonov dolarjev. Ta uranova nahajališča se raztezajo v dolžini okrog 320 km v severovzhodnem delu Ohia.

PRIMERJAVA Z ZSSR

Washington, 4. nov. (Reuter). Neki statistični urad je objavil, da se prebivalstvo v ZDA in SZ sorazmerno enako povečuje. Leta 1956 je znašala natalitata v SZ 26,5 na 1000 ljudi, v ZDA pa 25 na 1000. Leta 1955 je znašala umrljivost v SZ 8,4 na 1000 ljudi, v ZDA pa 9,3. V SZ je okrog 200,5 milijona, v ZDA pa 172 milijonov ljudi.

JAPONSKA

POMOČ EGIPTU ZA ZGRADITEV ASUANSKEGA JEZU

Tokio, 4. nov. (AP). Trije egiptski strokovnjaki, ki se ukvarjajo z načrti o gradnji Asuanskega jezu, se pogajajo z japonskimi strokovnjaki za tehnično in finančno pomoč. Danes so bili pri ministrskem predsedniku Nobusuki Kišiju.

NOV ČLEN V VERIGI MEZDNIH STAVK

Tokio, 4. nov. (Reuter). Danes je začelo stavkati okrog 100.000 delavcev v tokijskih železarnah. Stavka bo trajala 48 ur. Delavci terjajo višje plače.

VPRAŠANJE VEČINE V FRANCOSKI POSLANSKI ZBORNICI

KJE JE LEVICA?

Pregrada nezaupanja med Vzhodom in Zahodom v Bourbonski palači

(Od našega stalnega dopisnika.)

Pariz, novembra.

Zelo čudna parlamentarna logika: čimbolj je javnost usmerjena na levo, tem močnejša je desnica v parlamentu! Tega pravila si francoski politiki niso izmislili, da bi zgodovinsko Bourbonsko palačo obogatili še z enim nesmislom: od osvoboditve sem ga potrjuje parlamentarna praksa. Množice na volitvah silijo na levo, iz novoizvoljenih zbornic pa izhajajo vlade, ki so po svoji sestavi ali po svojem programu izrazito desne! Odkar obstaja, je francoski parlament izpopolnil logiko, katere prvo nepisano pravilo je, da lahko javnost sodi tiste, ki jih je izvolila na volitvah, toda dokler traja njihov mandat, so neodvisni od volivcev. Nastopati v zbornici v imenu javnosti, opirati se na javnost in jo pozivati k dejanjem, skupaj z njo pritiskati na zbornico — to imajo za neke vrste fašizem. Mendès-France je to pravilo prekršil: tako njegova stranka kot zbornica sta nastopili proti njegovemu programu in tudi proti njegovim metodam, ki so bile drugačne od običajne prakse in so okrnjevale suverenost parlamenta, ki se opira na načelo, da izključno zbornica tolmači želje volivcev.

Toda to načelo, najsi še toliko omogoča zbornici, da na poseben način tolmači težnje volivcev, ne pojasnjuje, zakaj se zbornica, zlasti po vojni, praviloma usmerja na desno, ko pa je njena večina na levi!

Leva? Če shematično razvrstimo levico na komuniste, socialiste in še nekatere liberalce in liberalne skupine — potem je večina zbornice zares leva. Toda če pogledamo bistvo pojma levice, potem se je treba vprašati: na podlagi kakšnega kriterija so socialisti na levici? Če pogledamo na usmeritev socialistov na podlagi tega, kako izpolnjujejo svoj program tedaj, ko je stranka na krmilu, potem je zares težko postaviti jih na levico.

Leon Blum je dal svojemu nasledniku Molletu v roke močan argument: socialisti na krmilu sklepajo z zbornico pogodbo o uveljavljanju njenega programa, ki pomeni rezultanto komponent vseh tistih sil, ki v danem trenutku določajo politiko socialistov na oblasti. Socialisti so dolžni ta program lojalno uveljavljati in se začasno odreči svojemu. Tako je Mollet zapustil platformo »republikanske fronte« ter uveljavil svojo alžirsko politiko in krenil v sueško pustolovščino, tako kot je zahtevala desnica.

Pa tudi na desnico Molletovih socialistov ni lahko postaviti. Desnica postavlja socialiste na levico, ta pa jih sprejme. KPF jo kot takšno poziva k sodelovanju, k ustanovitvi leve večine, s tem pa še ni nič rečeno, kajti socialisti zastavljajo zdaj vprašanje narobe: ali so komunisti na levici in čemu? V takšnih razmerah je ta zastarela razdelitev zbornice na levico in desnico brez slehernega praktičnega pomena.

V zbornici je večina, ki se strinja v tem, da je treba okrepiti atlantsko skupnost. V tej večini so socialisti. KPF je iz nje izključena, ali bolj pravilno, sama se je izključila iz nje, ker se zavzema za okrepitev socialističnega tabora na svetu, ki mu načeluje SZ, ter je proti zahodnemu bloku, v katerem je Francija. Razdelitev na desnico in levico je iluzorna in akademska. Levice v zbornici ni. Vsaj ne v tistem smislu, v katerem je do pojave blokov prihajalo do razlikovanja v parlamentu.

Komunisti čimdalje bolj pozivajo tudi socialiste, predvsem njihovo vodstvo, k sodelovanju v enem samem vprašanju: sporazumna in kompromisna ureditev alžirskega spora. KPF ne ponuja nekega že pripravljenega programa, marveč samo razgovore, ki bi ob medsebojnem popuščanju privedli do kompromisnega predloga za ureditev alžirskega vprašanja, okrog katerega bi se zbrala levica. Kompromisni program bi v tem primeru dopuščal, da se glede nanj izvrši razdelitev na levico in desnico.

Za sedaj te ponudbe niso našle nobenega odziva ali pa so bili ti odzivi nezadovoljivi. To pa KPF ni vzelo poguma in vztrajno ponavlja svojo pobudo. Ni izključeno, da se bodo njene ponudbe razširile še na nekatera vprašanja, v katerih je moč doseči sodelovanje ob nujnih kompromisih. To je pot do odstranitve obojestranskega nezaupanja. Toda to je pot, preko katere je postavljena pregrada, ki deli Vzhod od Zahoda in ki — če že ne povsem onemogoča — znatno otežuje kompromis.

Bogdan Pečić

Preveč zaslužijo

Pri kmetijski zadrugi Radgona je tekmovalo 86 članov v pridelovanju krompirja in so se razdelili v štiri skupine. Posamezne skupine so pridelale na enem hektaru po 325 do 390 metrskih stotov krompirja. Krompir odkupuje kmetijska zadruga, ki ga nekaterim odjemalcem pošilja sama, drugim pa s posredovanjem Kmetijske proizvajalne poslovne zveze v Radgoni. Podobno delajo tudi ostale kmetijske zadruge radgonske občine. Največ krompirja so prodale v Beograd, Zagreb in še nekatera mesta na jugu naše države.

Kmetijske zadruge so doslej prodajale krompir po 9 do 10,50 dinarja za kilogram franko vagon železniška postaja odpošiljatelja, kmetovalcem pa so plačevale po 8 do 9 dinarjev. Zadruge si v nobenem primeru niso zaračunale za stroške in zaslužek več kot poldrugi dinar in tudi posrednikov se niso posluževale, razen svoje proizvajalne zveze. Zato se zadružniki čudijo, zakaj prodajajo njihov krompir v sosednjih republikah skoraj dvakrat draže, kot ga plačajo njihovi zadrugi. Prevoz ne more toliko povečati cene, saj znaša do Beograda v desettonskih vagonih le 1,75 din za kilogram, v petnajsttonskih vagonih pa niti poldrugi dinar.

J. P.

Z BAKLO BO PRIŽGAL

Na Jesenicah bodo danes zakurili obnovljeni plavž — Pomembni izsledki jeseniških plavžarjev — Proizvodnjo železa bi bilo mogoče poceniti

Danes dopoldne 5. novembra bodo jeseniški plavžarji zaznamovali spet pomemben uspeh. 61-letni Demitrij Sajenko bo z baklo zakuril plavž št. 1, katerega so obnovili. S tem bodo začeli proslavljati 20-letnico obratovanja novega sodobnega plavža. Toliko let žedela tudi Sajenko pri plavžu kot prvi topilec. Hkrati z njim, slavi 20-letnico dela pri plavžu še 32 delavcev. Le-tem bodo izročili častne diplome in druga priznanja. Prenavljanje plavža je bilo naporno, zlasti ker je ves gornji del ostal na svojem mestu, tako rekoč viseč v zraku. Delali so v treh etažah in opravili delo v 34 dneh, kar je izreden uspeh, če upoštevamo, da so za redne remonte, ki so bili lažji, potrebovali 39 do 42 dni.

25. oktobra je minilo 20 let, ko je na Jesenicah iz novega, sodobnega plavža priteklo prvo surovo železo. Pred petdesetimi leti, to je leta 1907 pa so na Javorniku ugasnili zadnji plavž, v katerem so topili rudo z ogljem. Nekaj let prej pa so ugasnili tudi plavž na Stari Savi in so s tem zaključili obdobje predelave grodlja z lesnim ogljem. Do I. svetovne vojne so jeseniški železarji dobivali surovo železo iz plavžev v Škednju pri Trstu. Po I. svetovni vojni so glede surovine rešili krizo tako, da so v martinovih pečeh topili staro železo in uvoženi grodelj. Leta 1937 pa so na Jesenicah dogradili plavž in leta 1940 še enega, v katerih so spet topili domačo rudo, to pot bogatejšo z železom iz Hrvatske in Bosne.

Oba jeseniška plavža sta v času obratovanja dosegla pomembne uspehe. Prvi plavž so dvakrat rekonstruirali, drugega enkrat in vsakokrat so povečali proizvodnjo surovega železa in zmanjšali porabo goriva — koksa. V začetnem obdobju je bila povprečna enodnevna proizvodnja v prvem plavžu 124 ton surovega železa (grodlja) in povprečna poraba koksa 1026 kg na tono grodlja, po prvi rekonstrukciji leta 1946 so povečali proizvodnjo na 137 ton v povprečno 24 urah, pri porabi koksa 1128 kg, po drugi rekonstrukciji 1953. leta, pa že povprečno 162 ton in porabi koksa 1064 kg na tono grodlja. Podoben uspeh so dosegli tudi na drugem plavžu, ki je v začetku dajal 108 ton grodlja, po rekonstrukciji, 1952. leta, pa 177 ton in porabi koksa 1029 kg.

Letos oktobra so prvi plavž prenavljali, na drugem pa so opravljali poizkuse z visokim odstotkom aglomerata, to je skepljene drobne rude v kose, in visoko temperaturo do 850 stopinj. V ta namen so izkoristili vse obstoječe cowperje, ogrejevalce zraka in ostale pomožne naprave, ki jih uporabljajo pri obeh plavžih. Dosegli so izredne uspehe, ki niso pomembni le za Jesenice, ampak za vso našo črno metalurgijo. Tudi v nekaterih drugih naših železarnah delajo podobne poizkuse, to zahtevo je postavilo Združenje in odbor za vskladitev in napredek proizvodnje. Izkušnje, pridobljene v jeseniškem plavžu pa jim bodo sedaj v marsičem olajšale delo. Saj so na Jesenicah dosegli v tem času rekordno proizvodnjo, in sicer je 29. oktobra znašala enodnevna proizvodnja surovega železa v plavžu št. 2, 235,2 tone in do sedaj najmanjšo porabo koksa 795 kilogramov na tono surovega železa. Povprečna dnevna proizvodnja v oktobru pa je bila 208,1 tono ali okrog 31 ton več kot pred tem. Povprečna poraba koksa pa je bila 870 kg na tono surovega železa. Vsekakor so izsledki pomembni, ne le zaradi trenutnega uspeha, ampak tudi zaradi tega, ker dajejo smernice, kako je treba v bodoče usmeriti investicije pri plavžih.

Računski pokazatelji, ki pa še niso dokončni, so pokazali, da je mogoče znižati proizvodno ceno pri toni surovega železa - grodlja za okrog 4000 dinarjev. To znese pri enodnevni proizvodnji 208 ton prihranek v višini 832 tisoč dinarjev ali okrog 26 milijonov dinarjev na mesec. Če bi se jim posrečilo obdržati tako proizvodnjo na plavžih, kar pa je vezano z investicijami, ne bi bilo treba na Jesenice več dovažati surovega železa iz drugih železarn. Tudi s tem bi proizvodnjo železa pocenili za okrog 9000 din pri toni. To so pokazatelji, o katerih je vredno temeljito razmisliti in storiti vse, da bi proizvodnjo res lahko pocenili.

P. J.

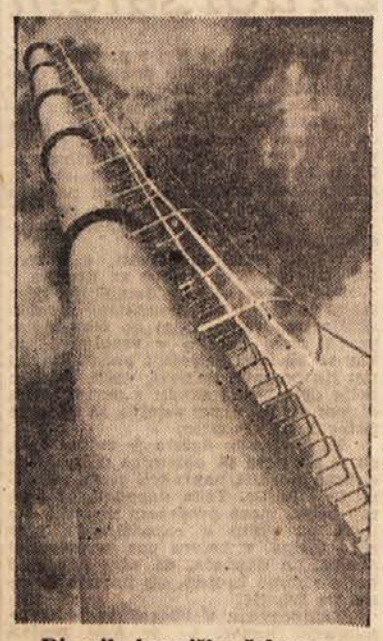

Dimnik jeseniške železarne

KOMU POJO

Radgonski pevci doma ne najdejo priznanja, uspehe pa žanjejo po drugih krajih naše domovine in celo v zamejstvu

Pevci mladinskega pevskega zbora v Radgoni niso stalni. Tisti, ki končajo nižjo gimnazijo, zapustijo pevski zbor in pridejo novi, začetniki. Zato mora dirigent Manko Golar vsako jesen brusiti mlade glasove. Doslej se mu je to posrečilo vsako leto. Vsako leto sprejme zbor tretjino novih pevcev.

Vaje in študij zmeraj novih pesmi zahtevajo mnogo truda in vztrajnosti. Nekateri pevci prihajajo na vaje celo uro daleč. Ko jim je dirigent rekel, da zaradi nekaterih težav grozi nevarnost, da bi morali zbor razpustiti, oziroma omejiti njegovo dejavnost, so ga prosili, naj stori vse, da bodo še peli. In tako še vadijo in pojo. Večjo prireditev bodo imeli za proslavo obletnice oktobrske revolucije. Glavni nastopi pa bodo prihodnje leto, ko bodo nove glasove že dovolj izbrusili.

NA VSEH PROSLAVAH

Mladinski pevski zbor na radgonski nižji gimnaziji so ustanovili pred desetimi leti. Mladi pevci so kmalu izbrusili svoje glasove in postali znani po vsem takratnem radgonskem okraju. Takrat je bilo mnogo proslav in mladinski pevski zbor iz Radgone je moral peti skoraj na vseh. Ne samo v mestu, tudi na deželi so ga želeli slišati. Ni bilo redko, da je moral v enem dnevu nastopiti v dveh različnih krajih.

Mladi pevci in dirigent niso bili zadovoljni samo s tem, da bi dopolnjevali kulturne programe na raznih prireditvah. Vadili so za samostojni koncert. Zakaj ne bi, če njihova grla zmorejo! Jeseni 1952 so menili, da zmorejo več, kakor zadovoljiti samo ljudi v domačem kraju. To so sporočili Radiu Maribor. Vendar dolgo niso prejeli odgovora.

»ZAPOJTE VSE, KAR ZNATE!«

Leta 1953 je ljubljanski Radio poslal svojega zastopnika, naj spotoma obišče radgonske mlade pevce. Zastopniku Radia se je zelo mudilo. Gotovo ni pričakoval uspeha, le želji pevcev je hotel ugoditi. Ko so mu zapeli nekaj pesmi, pa so ga tako navdušili, da je želel, naj zapojo vse, kar znajo. Tisti dan je magnetofonski trak sprejel mnogo njihovih pesmi.

Sedaj je radgonski pevski zbor že star znanec radijskih poslušalcev. Za radijske oddaje je zapel že 156 različnih pesmi. Nekatere so skomponirali nalašč zanj, njemu samemu pa so posvetili posebno prleško pesem.

Zbor je žel mnogo uspeha tudi na raznih koncertih v sosednjih republikah. Prihodnje leto bo gostoval najbrž še v Makedoniji. V Beogradu je pel na Kolaričevi univerzi in pri maršalu Titu, povsod z velikim uspehom. Tri tedne je gostoval celo v slovenskih krajih Avstrije.

VZLIC VSEM PRIZNANJEM BREZ SREDSTEV

Zbor pa ne more pritegniti domačih poslušalcev. Navduši jih kvečjemu s kakšnimi prleškimi ali starimi znanimi pesmimi. Zato so njegovi koncerti v Radgoni obiskani zelo slabo. To ga sicer ne bi preveč vznemirjalo, če ne bi bilo povezano z gmotnimi sredstvi. Gostovanja mnogo stanejo. Pevci nimajo enotnega kroja.

Kakovostni nastopi zbora in njegov obstoj v sedanjem obsegu so v veliki meri zasluga Radia Ljubljana in ljudskega poslanca Ivana Krefta, ki mimo moralnih vzpodbud skrbita tudi za gmotna sredstva.

KAJ PA ZBOR ODRASLIH?

Pevci, ki končajo nižjo gimnazijo, pridno sodelujejo v pevskih zborih, kamor pridejo. Tisti, ki ostanejo v domačem kraju, pa se ne morejo vključiti v pevski zbor, ker ga ni. Zakaj ne bi mogli imeti v Radgoni dober pevski zbor odraslih, ki bi se pomlajeval vsako leto z dobrimi pevci iz mladinskega pevskega zbora?

J. P.

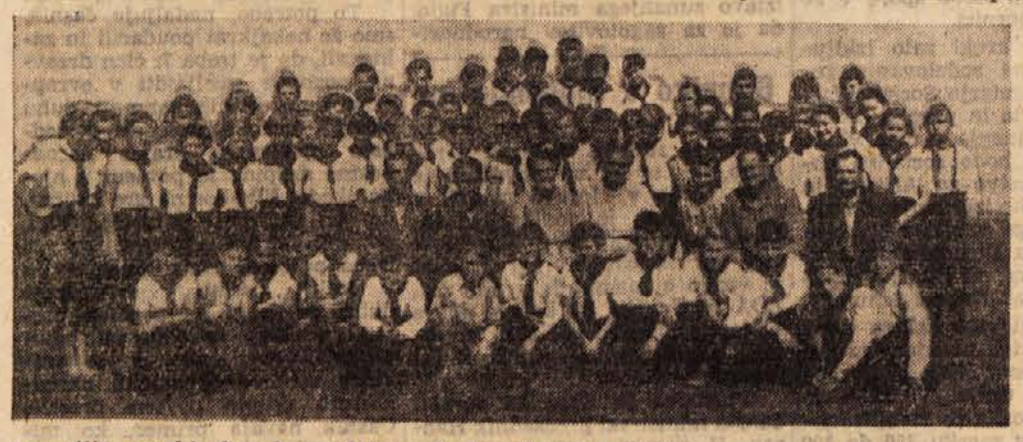

Radgonski mladi pevci s prijatelji na Koroškem

Če imaš voljo, postaneš, kar želiš...

bi lahko napisali pod pričujočo sliko, ki kaže prvo radio-mojstrinjo v naši domovini: Zaliko Kokal iz Raven na Koroškem. Je hči gušlanjskega kovača — kmalu je izgubila starše. Do svojega 16. leta ni bila deležna niti polne osnovnošolske izobrazbe. Toda radiotehnika jo je pritegnila v svoj svet. Srčno si je želela postati to, kar je danes — v družini svojega strica v Zagrebu je našla razumevanje. Mnogo se je učila, širila svojo izobrazbo in se spoprijemala s čedalje tršimi problemi. Z uspehom je opravila mojstrski izpit in je zdaj srečna v svoji skromni delavnici — vrnila se je v očetove Ravne na Koroškem, kjer uspešno »zdravi« radijske aparate. Zdaj jeseni je zmeraj več teh bolnikov. Ljudje si želijo jasnih sprejemov — in tovarišica Zalika veliko dela. — »Srečna sem, čeprav nimam vsega, kar bi za razvoj radiotehnike potrebovala. Na Ravnah se dobro počutim, Koroški so kar prijazni ljudje« — pravi...

Od vsepovsod

Gospodarsko kmetijska poslovna zveza v Idriji

V Idriji so konec oktobra osnovali Gozdarsko kmetijsko poslovno zvezo, ki bo skrbela za pospeševanje obeh panog v Kmetijskih zadrugah idrijske in cerkljanske občine. Zveza ima oddelka za napredek kmetijstva in gozdarstva ter poseben oddelek za blagovni promet. Razpolaga z osnovnimi sredstvi v vrednosti 27 milijonov dinarjev, s katerimi je prej upravljalo zadružno trgovsko podjetje »Kooperativa«, ki je zdaj obrat Zveze.

Sodijo, da bo po združitvi gozdno gospodarskih podjetij Gorica in Tolmin, Gozdarska poslovna zveza lahko v kratkem osnovana tudi v Novi Gorici. Idrijska in goriška gozdarska poslovna zveza bi imeli znaten blagovni promet, ki bi v vsakem gozdarskem okolišu dosegel približno 35 tisoč kubičnih metrov lesa na leto. Poslej bi bila zaključena tudi reorganizacija kmetijskega zadružništva in gozdarstva v goriškem okraju.

Nova stanovanja

Tovarna dušika v Rušah gradi razen stanovanjskega bloka za uslužbence občine tudi večje stanovanjske zgradbe. Iz stanovanjskega sklada občine je dobila tovarna za to 20 milijonov dinarjev kredita. Prijazno naselje je nastalo tudi na starem Gradišču, kjer je stanovanjska skupnost porabila 2 in pol milijona dinarjev za preureditev in obnovo poslopij. Občinski stanovanjski sklad je narastel letos na 50 milijonov dinarjev. Iz tega sklada dobivajo posojila industrijska podjetja za gradnjo stanovanj, 8 milijonov dinarjev pa so dobili tudi zasebni graditelji stanovanjskih hišic.

Bodo tečaji uspeli?

Aktiv mladih zadružnikov v Ljubnem ob Savinji je sklenil, naj bi kmetijsko-gospodinjski tečaj obiskovali letos vsi tisti, ki še tega tečaja nimajo. Razen tega pa se je ženska mladina potegovala tudi za to, da bi organizirali šiviljski in kuharski tečaj, ki bi ga obiskovale tudi žene-zadružnice. Vse tečaje bo finančno podprla razen občinskega ljudskega odbora tudi področna kmetijska zadruga, zato je upati, da bodo lahko izpolnili željo kmečke mladine po strokovni izobrazbi.

Večja in udobnejša planinska koča na Razorju

PD v Tolminu je znatno povečalo in preuredilo kočo na planini Razor. Nedavno so zaključili adaptacijo koče prihodnje leto pa bodo preuredili notranje prostore. Število ležišč bo poslej naraslo od sedanjih 15 na 30. Za adaptacijo je porabilo društvo kakih pol milijona dinarjev. Nova cesta Ljubinj–Planina–Lom, je kočo znatno približala obiskovalcem. Vtem ko so morali prej hoditi do nje štiri ure peš iz Tolmina, je zdaj s ceste mogoče doseči cilj že v pičli uri.

Dobro gospodarijo

Kmetijsko gospodarstvo Jurij ob Pesnici je v minulih treh letih prigospodarilo 12 milijonov dinarjev čistega dobička. To so dosegli zaradi pravočasne obdelave zemlje in zadovoljivih hektarskih donosov ter splošnega varčevanja z materialom. V tem času so uporabili dokaj več umetnih gnojil kot v prejšnjih letih. Skrbno so tudi zatirali rastlinske škodljivce in obnavljali površine. Dobiček je posestvo namenilo predvsem za nabavo raznih strojev in opreme. Sedaj so že tako izpopolnili mehanizacijo, da so lahko letos s stroji škropili vinograde. Z letošnjim pridelkom v vinogradih in poljedelstvu so zadovoljni, medtem ko imajo zelo malo sadja.

Šoferska tečaja v Kostanjevici na Krasu in Grgarju

Prizadevno Avto-moto društvo v Novi Gorici je letos organiziralo že več strokovnih tečajev za šoferje-amaterje. Te tečaje je uspešno zaključilo nad 300 mladeničev in deklet. V soboto se je končal tečaj v solkanski mestni četrti, ki ga je absolviralo okoli 50 mladih. Te dni pa sta se začela šoferska tečaja v Kostanjevici na Krasu ter v Grgarju nad Novo Gorico. Skupaj ju obiskuje približno 100 mladih.

M. D.

Razstava mladih

V Umetnostni galeriji v Mariboru so odprli v nedeljo, 3. novembra razstavo mladega kiparja Slavka Tihca in slikarja Rudolfa Kotnika. Oba umetnika sta razstavila svoje najznačilnejše stvaritve v poslednjem času. V njunih delih se zrcali sodobna tehnika.

O TERICAH IN TKALCIH

Nekaj dopolnitev k članku »V hramu goriške preteklosti«, priobčenem v »Ljudski pravici« 28. septembra letos

Terice pogačo, potico jedó
lanovi Slovencem cekine nesó.
Belj ko bo pridna pozimi predica
delj bo rožljala pod palcem petica.

Tako je o lanu in predicah zapisal prvi slovenski pesnik Valentin Vodnik. Takrat se Slovenci nismo mogli ponašati s tekstilnimi tovarnami, kot se lahko ponašamo — in to z vso upravičenostjo — dandanes. Ljudje, posebno na podeželju so nosili obleke in perilo iz doma stkanega lanenega platna. Moda takrat ni imela takih zahtev, kot jih ima zdaj. Da ne bom delal krivice... Ne moda, ampak... Ali naj zapišem, da ne bo zamere? Kar je res, je res, zato... Dekleta še niso šla »tako za modo« kot gredo dandanes.

Upam, da mi dopisnik M. D. ne bo zameril, če k njegovemu članku, ki je bil v »Ljudski pravici«, dodam nekaj dopolnitev.

Ne drži, da je izdelovanje domačega — lanenega platna — izpodrinila naglo razvijajoča se tekstilna industrija pred prvo svetovno vojno. Na Cerkljanskem, Idrijskem in v Selški dolini še sejejo lan. Stari tkalec lanenega platna Franc Jeram — »Uognčer«, Kalarše na Cerkljanskem vrhu, ima lesene statve in kljub visoki starosti še zmeraj tke (hke) laneno platno. Vse do minule zime je tkal domače laneno platno tudi njegov sosed Janez Podobnik, ki je umrl letos marca. Po vaseh v okolici Cerkna živi še pet tkalcev, ki v zimskem času tko. Ob letošnjem dopustu pa sem osebno videl v Davči in Podporeznu več njiv posejanih z lanom. V Šebreljah je pokojna Frencilova Mica zadnja nosila krilo (»mezlana«) iz domačega platna. Ko so fašisti junija 1944 na Cerkljanskem požgali v enem dnevu osem vasi, je po starodavnih kmečkih domovih zgorelo veliko dragocenih listin, knjig in orodja, katerih bi bili naši muzeji zelo veseli. Kdo ve, če bomo dobili povrnjeno škodo, ki je bila s požigom povzročena našemu folklornemu bogastvu?!

Še nekaj o imenih orodja. »Tučiunica« so imenovali kakih 50 do 60 cm dolg lesen bat, ki je bil na enem koncu okrogel, na drugem pa štirioglat. »Tučiunica« so orodje imenovali zato, ker je bilo treba z njim močno tolči po štreni prej kot je začela izločati umazanijo. Kaj se pravi prati »suhe štrene« vedo povedati starejši ljudje. Še tako močan moški se je pošteno spotil, prej kot se je štrena zmehčala. Predice so predle »povesmo«, izpod prstov jim je padal »pezdir«. Vreteno so nasadile na »perotnico«, ki je imela v luknjicah zataknjene brezove kljukice, preko katerih je drsela nit in se navijala na vreteno. Za namotavanje preje iz vreten v štrene so uporabljali »sukavnik«, kozo ali »matavilo«. Za razmotavanje opranih štren v klopčiče, »klavčke« so uporabljali »kobilco« — tri ali štirinožno drevesno rogovilasto vejo, ki je imela na železnem tečaju nasajeni dve ozki deščici v podobi križa. »Greben« so uporabljali za razčesavanje povesma, »čolniček« za pretikavanje niti pri tkanju platna. Statve so imele dva »vretila«, sprednji in zadnji, na katera se je namotavalo platno. Pri statvah je bil tudi »prim«, to je tisti del, ki je potiskal pretaknjeno nit k platnu. »Padlužnk« so uporabljali za izmenjavanje pokončnih niti.

Janez Podobnik s Cerkljanskega vrha, ki je umrl letos marca, je do lani tkal domače platno.

Vsaka večja hiša je imela v bližini hiše »laneno jamo«, to je prostor, kjer so sušili lan, da so ga terice lahko otrle. »Trlica« je bila zelo podobna velikemu žepnemu nožu, le da je imela leseno, včasih tudi dve leseni klinji. Terice so jo včasih pošteno »zagodle« kakemu vsiljivemu in nadležnemu gledalcu. Tako so nekoč pritrdile rep — precej dolgo povesmo — Jerebovemu Mihu za hlačni pas. Miha je, ne da bi opazil, nesel rep skozi dve vasi. Več let potem ni imel miru pred vaškimi otroci. Vsakokrat, ko so ga zagledali, so mu nagajali: »Miha Jereb, či s'pustu suj rijep?« (Miha Jereb, kje si pustil svoj rep.) Slabe predice pa so ocenjevali: »Ta prede tako, da je nit na nekaterih mestih tanka kot las, na drugih pa debela kot bas.«

*

Pred sto in več leti je bilo po vaseh zelo razvito izdelovanje lanenega platna. Peter na Gugalcah — Vojsko nad Idrijo — ve povedati, da so v njegovem kraju pred 120 leti redili na tisoče ovac in sejali veliko lanu. Doma so izdelovali platno »mezlan«. Volno in predivo pa so nosili prodajat »v Lahe«. Besedo »mezlan« je poznal že Vodnik, ko je zapisal: »... ženica pa krilo iz pravga mezlana.« (Kdo ve, če ni ta beseda nastala iz italijanske »mezza lana«?) Vendar... Čas teče in z njim življenje. Vzporedno z njim gre napredek, ki prinaša v življenje velike spremembe. Pred očmi vstaja slika velike kmečke sobe, kjer je zbranih deset in tudi več predic. Lesena kolesa nalahno brnijo. V to brnenje se mešajo šale in smeh predic. Izpod stropa sveti v »sutarn« pritrjena trska. Tam zraven je moški, ki ves čas otrinja oglje s trske, da svetleje gori. Velike lesene statve pa čakajo, da bodo predice napredle »na cente« niti...

To je bilo nekoč — pred sto leti... zdaj je to že zgodovina. In da bo ta zgodovina ostala nepotvorjena, taka kot je bila, naša, pristno naša, sem napisal te dopolnitve. Samo zato!

P. A. Ogarev

Pred krstno uprizoritvijo

»Optimistične tragedije«

»V moji ‚Optimistični tragediji' se odkrivajo procesi, ki so zaradi pomanjkljivosti starih metod ostali doslej v naših delih o revoluciji in državljanski vojni nedotaknjeni. Dovolj je bilo umetnega streljanja, kričanja, strojničnih trakov in rdečih zastav. Jaz sem se lotil notranjih procesov. Kako so ljudje tedaj živeli, o čem so premišljevali, kako so se ljubili? Kako so se bojevali, zakaj in za kaj? Ali je bilo lahko ustanoviti prve organizirane odrede... Čas je, da se poglobimo v... ljudi,« je izjavil Vsevolod Vitalevič Višnjevski dne 24. januarja 1934, po premieri »Optimistične tragedije« v Moskvi, ter s tem podal osnovno in bistveno oznako svojega »revolucijskega misterija« ali »dramske rapsodije o revoluciji in državljanski vojni«, kot jo je po svoji predelavi imenoval dr. Bratko Kreft.

Drevi bodo v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani odprli likovno razstavo del članov Društva slovenskih likovnih umetnikov iz Maribora. Mariborski likovni umetniki bodo v Jakopičevem paviljonu razstavili olja, monotipije in malo plastiko (Gabrijel Kolbič). Skupno bo razstavljalo 18 slikarjev, med njimi Maksimilijan Kavčič, Slavko Kores, Ivan Kos, Lajči Pandur, Janez Šibila, Vladko Zei, Jože Polanko in drugi. Na sliki Lajči Pandur. »V pogovoru«

Prav zaradi teh slovstvenih in idejnih kvalitet smo posegli po delu V. Višnjevskega v predstalinsko obdobje sovjetske dramatike. Toda med delom se je pokazalo, da bo treba ustvarjalno in kritično poseči v besedilo V. Višnjevskega. To nalogo je prevzel dr. Bratko Kreft, ki mu je bila poverjena tudi režija tega gledališko izjemno zahtevnega odrskega dela. Razlogov, ki so narekovali poseg v izvirno besedilo, je bilo več. Predvsem nismo mogli dobiti v roke izvirno prvo verzijo »Optimistične tragedije«. Višnjevski je namreč po Leninovi smrti »Optimistično tragedijo« še dvakrat predelal. Pod vplivom ždanovske mentalitete je »nezlikano« prvo verzijo (kot je zapisala v »Teatru« 1956/11 N. Velehova) prilagajal splošni smeri brezproblemskega heroiziranja in idealiziranja, pretresljive, življenjsko verne prizore pa prekrival s patetiko in dekorativnostjo. Dosegljiva nam je bila samo knjižna izdaja tretje verzije ter nekateri odlomki in pričevanja o prvi verziji. Dr. Bratko Kreft je »Optimistično tragedijo«, kakršna nam je bila dostopna, zopet približal prvotni avtorjevi zasnovi, za kar je imel nekaj neposrednih in več posrednih oporišč.

Dramaturško je »Optimistična tragedija« grajena iz niza krepko in jasno zarisanih detajlov, medtem ko izrazna sredstva in načine, kako te detajle združiti v zaključeno dramsko dogajanje, Višnjevski prepušča režiserju. Njegova drama je pisana podobno kot filmski scenarij. Vsebuje mnogo poetičnih opisov, ki jih je seve treba odrsko konkretizirati. Revolucijsko gledališče dvajsetih in prve polovice tridesetih let v Sovjetski zvezi je terjalo zase velikanske svoboščine in se je le nerado podrejalo slovstvenim elementom v odrskih delih. Omenjeni težnji se je podredil tudi Višnjevski ter cele prizore v svoji »Optimistični tragediji« samo rahlo nakazal, a konkretizacijo je prepustil gledališču, se pravi režiserju. »Ko sva gledališče in jaz,« pravi v svojih spominih na ustvarjanje »Optimistične tragedije«, »premagala vrsto zaprek ustvarjalne narave, je delo dobro steklo. Začelo se je sodelovanje elementov; sodelujejo avtor, režiser, igralci, včasih tudi scenograf.

V tem čudovitem, kolektivnem, veselem in težavnem delu ni bilo govora o avtorskem samoljubju, niti ne o tem, da bi bilo treba moje besedilo jemati dobesedno. Če dramatik vidi, da se poraja višja oblika kot je literarna — ... je dolžan preiti na to, naj ga stane kar hoče.«

Dr. B. Kreft je vsa omenjena, le nakazana mesta v drami V. Višnjevskega literarno konkretiziral, se pravi, samostojno je dopisal dialoge zanje. Uspelo mu je, da se je popolnoma približal avtorjevemu stilu. Docela na novo je — glede na slavnostno jubilejno priložnost, ob kateri »Optimistično tragedijo« uprizarjamo — dodal prizor s »faktomontažo« Leninovega govora, s katerim je razglasil zmago revolucije, in epilog, močno je razširil vlogo kronistov, ki imata v drami funkcijo antičnega zbora, človeško poglobil nekatere osebe, ki so se Višnjevskemu zarisale le fragmentarno in enostransko, ter vse dogajanje dramaturško strnil.

Delež Bratka Krefta pri slovstvenem oblikovanju »Optimistične tragedije« je tolikšen in tako pomemben, da je dr. B Kreft postal soavtor V. Višnjevskega. Tako bo slavnostna premiera »Optimistične tragedije« v proslavo štiridesetletnice Oktobrske revolucije, v četrtek, 7. novembra, obenem tudi krstna uprizoritev dela, ki ga je soustvaril slovenski književnik.

L. F.

IZ KINEMATOGRAFSKIH DVORAN

FILM O LENINU

Ob 40. obletnici Velikega oktobra so v studijih Mosfilma pripravili dokumentarni film o Leninu. Filmska kamera nas vodi povsod, kjer je živel, pisal in vodil gibanje za proletarsko revolucijo utemeljitelj bodoče prve delavsko-kmečke države na svetu Vladimir Iljič. Tako v Rusiji kot v izgnanstvu. Sinonim vse vere in upanja zatiranega ruskega ljudstva je tedaj postalo eno samo ime — Lenin. V filmu so vsi dosegljivi izvirni posnetki prvih rdečih filmskih snemalcev in mimo tega še tudi odlomki iz nekaterih umetniških filmov, ki so v svoji dognanosti in zgodovinski vernosti prešli, predvsem v slikanju okolja, običajne meje zgodbe igranega filma. Film vsem toplo priporočamo, saj nam v svoji izčrpnosti dostojno podaja podobo velikega revolucionarja. Slovensko spremno besedo je oskrbelo podjetje »Vesna-film«.

S predfilmom se nam je hkrati predstavilo mlado kinoamatersko društvo »Pionir« iz Ljubljane. Normalni 35 mm filmski trak, sinhronizacija, originalna glasba — vse to so predrage stvari za pionirska filmska snovanja. Odlična zamisel bi bila pokazati najboljše amaterske filme tudi v okviru rednih kinematografskih sporedov, vendar pa bi morala biti pri tem edino vodilo kvaliteta. Avtorjem filmske skice »Spomin« se obeta do nje še trnova pot.

jp.

OKTOBER V FILMU

FILMSKA PODJETJA ZA 40-LETNICO OKTOBRSKE REVOLUCIJE

Proslave 40-letnice Oktobrske revolucije so tudi pri nas že v polnem razmahu. Na obletnico tega najpomembnejšega dogodka v zgodovini človeštva so se pripravili in se še pripravljajo vsi: kulturne in znanstvene ustanove, organizacije in kolektivi. Med prvimi omenimo mimogrede le gledališča, ki bodo po vsej državi počastila spomin Oktobra s posebnimi predstavami, in založbe s knjigami, posebej za to priliko izdanimi, in se pomudimo malo dlje pri kinematografskih podjetjih pri filmu o Oktobru za te prve novembrske dni.

Ljubljanska filmska podjetja so v zadnjem času pripravila že nekaj filmskih predstav v počastitev 40-letnice Oktobrske revolucije. V kino dvoranah so vrteli znana umetniška filma »Mi iz Kronštadta« in »Poslednja noč«, ki sta oba ostala v dobrem spominu filmskim obiskovalcem še izpred let, ko smo se po vojni srečali z najboljšimi stvaritvami ruskega filma. Mimo omenjenih dveh, ki sta s svojo vsebino in oblikovno dognanostjo znova privabila številne obiskovalce, sodijo k njima prav tako že klasični filmi »Lenin oktobra«, »Lenin v letu 1918«, »Capajev«, »Vipurško predmestje« itd. Poslednjega od teh naštetih »Vipurško predmestje« je mimo »Poslednje noči« in »Mi iz Kronštadta« posredovala slovenskim kinematografskim podjetjem Jugoslovanska kinoteka iz Beograda.

Program filmov za proslavo 40-letnice Oktobra pa s filmi kinoteke še ni izčrpan. V dveh ljubljanskih kinematografih bodo istočasno predvajali dokumentarni film o voditelju revolucije Vladimiru Iljiču Leninu. Še bolj zanimiv pa bo nedvomno ameriški filmski dokument o oktobrski revoluciji, film »Od carja do Lenina«, ki je nastal že za dvajsetletnico Oktobra, leta 1937, ostal pa je do danes svež, nov in enako pretresljiv.

Posebna zanimivost dokumentarnih filmov o revoluciji, filma o Leninu in filma »Od carja do Lenina« je v avtentičnosti gradiva, zvestobi dogodkom, ki so pretresli svet. Za ameriški film »Od carja do Lenina« so ustvarjalci filma zbirali gradivo celih trinajst let, in to iz najrazličnejših virov. Tu so originalni posnetki belogardističnih snemalcev, boljševikov, tujih reporterjev iz let 1916 do 1920, material pa je zbran, kot pravijo avtorji filma, »brez pristranosti in namere braniti katerega koli človeka ali razred«. Kakor je ameriški reporter John Reed v svoji knjigi »Deset dni, ki so prestresli svet« dal živo in zvesto podobo tistih dogodkov, tako je tudi režiser filma »Od carja do Lenina« Herman Axelbanc zajel na filmski trak te dni, ki niso sveta samo pretresli, ampak ga, kar moramo danes s ponosom trditi, v velikem delu tudi predrugačili.

Predvajanje filmov o revoluciji bo zaključila decembra premiera »Prologa«, novega sovjetskega cinemascopskega filma o oktobrskih dneh. Spričo zanimivosti, dokumentarnosti in umetniške vrednosti filmov, ki jih vrte za proslavo 40-letnice revolucije, je res nerazumljiv odnos nekaterih kinematografskih podjetij po Sloveniji, ki so te filme zavrnili. Komercializacija je tu zašla na precej spolzke in zgrešene stranpoti.

MARŠAK PREJEL LENINOV RED

Znani sovjetski pisatelj Samuil Maršak je, kakor poroča agencija Tass, ob 70-letnici življenja prejel Leninov red. Odlikovali so ga za njegove zasluge pri razvoju sovjetske literature. Maršak je znan mladinski pesnik in prevajalec iz angleščine, nemščine in drugih jezikov. Prevedel je nekatera dela Shakespeara, Byrona, Burnsa, Heineja in Petöfija.

Pisatelj Nikos Kazantzakis umrl

Na vseučiliščni kliniki v Freiburgu (Švica) je 29. oktobra umrl za levkemijo grški pripovednik Nikos Kazantzakis. Dosegel je 72 let. Po rodu je bil z otoka Krete, tega središča starodavne civilizacije, in na Kreto je postavil dejanje več svojih spisov, predvsem odličnega romana »Kapitan Mihalis«, ki ga je lani v prevodu J. Udoviča izdala Cankarjeva založba. Razen daljšega epa in številnih potopisov in dram je spisal romane »Grški pasijon«, »Zadnja skušnjava«, »Življenje in smrt Aleksisa Zorbasa« in že omenjenega »Kapitana Mihalisa«, ki je s svojo dramatično napeto vsebino in psihološko globino Kazantzakisov chef d'oevre. Spisal je tudi »Kristusovo življenje«, delo, ki ga je rimska Cerkev l. 1954 uvrstila v svoj indeks prepovedanih knjig. Po romanu »Tisti, ki mora umreti« so nedavno posneli film.

Nikos Kazantzakis je pripadal napredni skupini novogrških pisateljev in je l. 1955 prejel mednarodno nagrado za mir. Evropski tisk je večkrat omenjal njegovo kandidaturo za Nobelovo nagrado, zlasti letos je bila verjetnost precejšnja, vendar ga je prekosil mlajši kandidat, francoski pisatelj A. Camus. Ko se je lani pripravljala slovenska izdaja »Kapitana Mihalisa«, je bil Kazantzakis tega zelo vesel. Obiskal je med drugim Ljubljano ter dal zanimive izjave našim listom, mimo tega se je nekaj časa zdravil v Rogaški Slatini. Kazantzakis je poleg Iliasa Venezisa, ki je letos sredi oktobra obiskal Ljubljano in se ogrel za naše kulturno središče, v slovenski prevodni literaturi dostojno predstavljal lepo se razvijajočo novogrško književnost. Bil je močan epik, ki je umel v svoja dela vnašati duha grške zemlje in združevati njeno slavno preteklost z aktualnimi problemi grškega delovnega ljudstva. Bralci, ki so po slovenskem prevodu »Kapitana Mihalisa« spoznali tega samoniklega in značilnega umetnika, bodo prav posebno obžalovali smrt moža, ki je postal tudi prijatelj našega naroda. Naj naposled še omenimo, da je Kazantzakis v letih, ko so nemški fašisti okupirali Kreto, mnogo trpel in verjetno je hudo stradanje in drugo trpljenje pospešilo razvoj njegove neozdravljive bolezni.

B. B.

Posebna komisija Zveze skladateljev Jugoslavije je na pravkar minulem kongresu Zveze skladateljev Jugoslavije podelila te dni nagrade znanim reproduktivnim glasbenim umetnikom, med katerimi so tudi slovenski glasbeniki: dirigenta Samo Hubad in Bogo Leskovic ter pianist Marijan Lipovšek. Kakor ostalih sedem jugoslovanskih reproduktivnih glasbenih umetnikov so tudi ti trije prejeli to nagrado za popularizacijo del jugoslovanskih skladateljev doma in v tujini.

Na sliki od leve proti desni: Samo Hubad, Marijan Lipovšek in Bogo Leskovic

Domači glasbi še več veljave

PO KONGRESU ZVEZE SKLADATELJEV JUGOSLAVIJE

Po štiridnevnem delu je te dni v Saraju pri Skoplju zaključil svoje delo III. kongres Zveze skladateljev Jugoslavije. Kongres je izvolil nov glavni odbor, ki mu predseduje Slavko Zlatić, generalni sekretar pa je Mihailo Vukdragović.

Posebna komisija Zveze skladateljev Jugoslavije je podelila nagrade znanim reproduktivnim glasbenim umetnikom, ki so zaslužni za popularizacijo del jugoslovanskih skladateljev doma kot v tujini. Tako so dobili nagrade po 50.000 dinarjev operni pevec Nikola Cvejić, pianist Fredy Došek, dirigent Milan Horvat, dirigent Samo Hubad, violinist Josip Klima, dirigent Bogo Leskovic, pianist Marijan Lipovšek, pianistka Melita Lorković, pianist Zdenko Marasović in violinist Branko Pajević.

Kongres jugoslovanskih skladateljev je na koncu sprejel resolucijo, v kateri je na temelju referatov in izčrpne razprave in po analizi položaja in razvoja naše glasbe v preteklih štirih letih, ugotovil, da se naša glasbena ustvarjalnost in naše glasbeno življenje vsestransko razvija. Kongres je bil mnenja, da morajo naše reproduktivne glasbene ustanove v čim tesnejšem medsebojnem sodelovanju tudi dalje nuditi čim večjo pomoč naši glasbeni ustvarjalnosti, da bi se ta razvijala še hitreje.

Kongres je po podrobni razpravi prišel do sklepa, da naša glasbena kritika v posameznih primerih ni dosegla zadostne stopnje strokovnosti in objektivnosti. V tem smislu je kongres v svoji resoluciji postavil zahtevo, da bi se glasbeni kritiki pri nas morali posvetiti najboljši glasbeni strokovnjaki, ker bo le tako lahko naša glasbena kritika kos svojim nalogam.

Kongres je posebno obravnaval vse večje prodiranje zabavne glasbe slabe kvalitete v glasbene programe naših radijskih postaj in številnih jazz-orkestrov izven radijskih postaj, kar v nobenem primeru ne more pozitivno vplivati na izgrajevanje moralne in estetske podobe našega človeka, predvsem pa naše mladine.

Naposled je zelo važen del resolucije kongresa jugoslovanskih skladateljev, tisti, ki postavlja zahtevo, da morajo odločujoči organi posvetiti vso pozornost razširitvi glasbenega pouka v splošno izobraževalnih šolah in uvajanju posameznih glasbenih predmetov na višje srednje in strokovne šole.

Pesniki revolucije

JIŘI WOLKER

Najmočnejši češki socialni poet med obema vojnama, kakor literarna zgodovina po pravici naziva pesnika Jiřija Wolkerja, je umrl zelo zgodaj, leta 1924, star komaj štirindvajset let. Pokosila ga je, kot nekatere naše najlepše pesnike, jetika. Leka tej bolezni je Wolker zaman iskal tudi na našem Jadranu; o tem priča med drugim tudi nekaj svojsko doživetih pretresljivih liričnih pesmi, ki jih je zapel v tem času na motive iz naših krajev.

Jiři Wolker je izrazit in svojski predstavnik predvojne češke proletarske poezije, pisal pa je z uspehom tudi prozo. Njegova poezija, sprva preprosto srečno zagledana v svet in v idiliko mladosti, postaja takoj po prvi zbirki »Gost v hiši« težja, bolj življenjska inzato tudi vse bolj močna in uporna. Že naslov druge njegove pesniške zbirke »Težka ura« kaže na znatno spremembo v motiviki mladega, tedaj dvaindvajsetletnega pesnika. V njej so posebno pretresljive socialne balade, s katerimi je ta toliko subtilni lirik zaslovel tudi kot eden najlepših in najizrazitejših pesnikov, bojevnikov za socialistično preobrazbo sveta. Znane so zlasti njegove balade »Balada o kurjačevih očeh«, »Na rentgenu«, »Balada o nerojenem otroku« in druge. Po Bezruču, tem toliko svojskem revolucionarnem pesniku, je Wolker našel vendar svoj glas in svojo besedo, s katero je, kakor njegov veliki predhodnik, po svoje spregovoril proti krivicam in nasilju. Spregovoril tako, da ga bo zmeraj čuti.

Wolkerja je Slovencem že pred časom z nekaterimi pesmimi predstavil prevajalec Mile Klopčič. Tudi skopa, baladno stvarna, pretresljiva in uporna pesem »Na rentgenu«, v kateri je kot v večini Wolkerjevih pesmi junak delavec, je v slovenščini zaživela v Klopčičevem prevodu.

Na rentgenu

To ni Faustova soba in duša tu ne stopa v zlo prekletja,
to je rentgenski aparat z magično lučjo dvajsetega
stoletja,
ultravioletni žarki prodirajo mišice, kožo, meso,
z njimi odpirajo, kakor šifrirano pismo, človeško telo,
ker danes telo nam je duša, z njega razbereš življenje,
ali se človek rodil je za srečo ali trpljenje.
»Gospod doktor, meni tako je hudó,
kakor da svinec in kače v prsih me žro.
Prosim vas, s svetlimi žarki vame poglejte,
kar boste videli, vse mi povejte.«

»Tvoja pljuča vidim, delavec.
Popisale so jih fabriške saje in dim.
V njih slišim šumenje jermenov in strojev rjovenje,
da reveža čaka na svetu le trud in trpljenje.
Tvoja pljuča vidim, delavec.
Tuberkuloza je v njih, glad jih bo kmalu razžrl.
Ti boš umrl.«

»Bolezen in smrt, to je hudó,
toda še huje je v meni.
Prosim vas, globlje poglejte
s svojimi žarki v moje telo,
kar boste videli, vse mi povejte!«

»Tvoje srce vidim, delavec,
poteptano seme, ki si tako je želelo,
da bi v svet zdravja, v ljubezen, v življenje vzcvetelo,
kjer lahko z ženo, z otroki, sodrugi živiš,
zanje svoje roké spreminjaš v kruh ter ga deliš,
ko sedeš k obedu za mizo, ki sonce sije na njo.
Tvoje srce vidim, delavec!
laže bi umrlo, utihnilo,
kakor da ne bi ljubilo.«

»Tudi to breme, gospod doktor, poznam.
A globlje poglejte, do dna!
Tam boste našli težo gorja,
ki ga komaj prenašam.
In vem: ko bo iz mene planilo,
mora in bo vso zemljo prevrnilo!«

»Na dnu, siromak, vidim — mržnjo.«

Prevedel M. Klopčič

OCENJEVANJE TELESNOVZGOJNIH DRUŠTEV »PARTIZAN« ZA POKAL »LJUDSKE PRAVICE«

Tudi drugod bi bilo lahko tako kot na Bledu

»Partizan« Bled je že vsa leta po vojni edina telesnovzgojna organizacija na Bledu, ki se stalno odlikuje po veliki aktivnosti. Za Bled, kjer vse ostalo telesnovzgojno življenje bolj ali manj životari, ima ta dejavnost s tem še večji pomen, zakaj če ne bi bilo TVD »Partizana« bi zavladalo na Bledu splošno mrtvilo. Načelnik blejskega »Partizana« tovariš Završnik je že kar vedel, kaj hočemo zvedeti od njega, saj je na naše redne obiske v času ocenjevanja za pokal »Ljudske pravice« že navajen in zato nam je začel kar sam od sebe pripovedovati o letošnjem delu in novicah v svojem društvu.

»Članstvo je enakoštevilno kot prejšnja leta. Na društvenem telovadnem nastopu, ki je bil junija meseca je nastopilo 412 tekmovalcev. Mi bi to število tudi presegli, če bi mladina, ki dorašča, ostala na Bledu. Sploh ima gospodarska struktura našega kraja velik vpliv na športno življenje, saj na samem Bledu ne morejo najti vsi zaposlitve, ker gre bolj za sezonske službe. Prav zaradi tega ne moremo pokazati vrhunskih uspehov...

NOVE NAPRAVE

... naši člani so sodelovali pri dokončni ureditvi športnega stadiona, pri domu »Partizana« pa smo začeli z urejevanjem še enega prostora, ki bo predvsem služil za atletske discipline (mete). Slednjič pa se bo morda premaknila z mrtve točke tudi sanitarna preskrba (umivalnica s tušl). Narejeni so že načrti, proračun znaša predvidoma 480.000 dinarjev, računamo pa na podporo Rdečega križa Bled, mestne občine in nekaterih podjetij. Ker telovadnica služi najmanj 700 učencem blejskih šol in jo torej uporabljajo skoraj ves dan, menimo, da bi bila pri gradnji umivalnic dolžna pomagati predvsem občina.

Višji forumi skrbe, da se prirejajo tečaji, pri nas pa ni moč dobiti ljudi, ki bi imeli čas, da bi šli v te tečaje. Deloma je vzrok za to tudi dejstvo, da je vse teže dobiti ljudi za brezplačno društveno delo.

PONOVNA UREDITEV DRSALIŠČA

Pri naši vadbi streme dosledno za načelu, ki so v našem društvu že tradicija in so nam vodilo: predvsem množičnost in vsestranost. Letos je bilo izvedenih pred okrajnim festivalom deset tekmovanj v desetih različnih panogah, ki so vsa sodila v program okrajnih predtekmovanj za glavne festivalske prireditve. Te dni smo organizirali atletski mnogoboj gorenjske smučarske podzveze. Na zimskem programu imamo ponovno ureditev drsališča, razen množičnega smučanja pa tudi dve veliki smučarski prireditvi: veleslalom na Lipanci, ki mu je smučarska zveza priznala rang za kategorizacijo tekmovalcev, druga prireditev pa bo svojevrstni smučarski tek s sodelovanjem JLA Bohinjska Bela na Jelovici, ki bo imel naslov: »Po partizanski Jelovici«. Proga bo dolga 20 km in patrole se bodo spotoma priklonile padlim borcem in dale priznanje Dražgošam...

— Kaj menite o stanju v organizaciji »Partizan« po kranjskogorskem posvetu?

Mene osebno kakor tudi naše društvo zelo teži položaj, v katerega je zašla organizacija kot celota. Menim, da je javnost o »Partizanu« dobila po teh razpravljanjih slabše mnenje kot je kvaliteta partizanskega dela v resnici. Krivda je po našem v tem, da so se očitku o togosti in enostranosti dela ter nerazumevanju do mladine, ki so bili prvotno namenjeni posameznikom, neupravičeno posplošili na vso organizacijo.

Že tako maloštevilni delavci so sedaj notranje razdvojeni in težko čakajo na razčiščenje. Če kje res obstoje napake, se mi zdi, da bi bilo potrebno, da osamljenemu delavcu, ki ne zmore vsega sam razen z dobronamernim opozorilom, priskočijo na pomoč nove moči, ki bodo izvršile tisto, česar on sam ni zmogel. Zdi se nam, da se pojavija nejasnost pri telesno-vzgojnem delu »Partizana«, pri čemer gre seveda za sistem, izbiro vaj in metode dela.

Po razpustitvi enotne fizkulturne organizacije sta se znašli na terenu dve organizaciji, ki imata ob novih oblikah dela isti program in v manjših krajih isto mladino, vendar peščico delavcev, tako da večkrat prihaja do trenj. Vsaj v manjših krajih je treba nadaljevati s festivalsko idejo o skupnem delu, v tem smislu, da se vse telesnovzgojno delo zlije v enotno telesnovzgojno društvo s tem ali onim naslovom,« je zaključil tovariš Završnik.

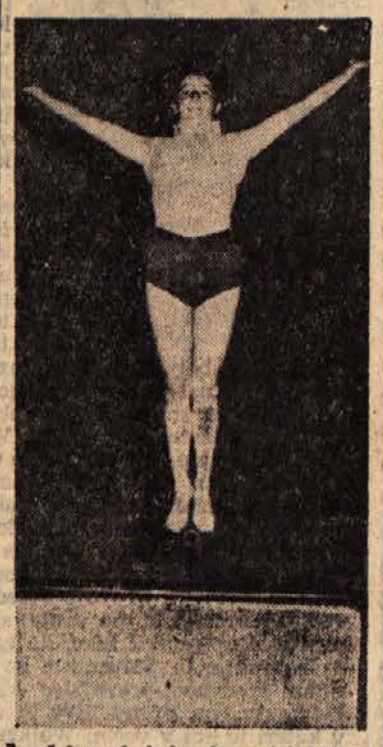

Švedska skrinja je priljubljeno orodje v »Partizanu«

Predsednik »Partizana« Bled je med drugim izrazil tudi svoje mnenje o razpravljanjih o delu »Partizana« po kranjskogorskem posvetu. Prav je, da je odkrito povedal svoje mnenje, vendar se nam zdi, da ni povsem razumel tega razpravljanja in da njegova bojazen ni na pravem mestu. Nihče namreč doslej še ni trdil, da si društva »Partizana« na terenu ne prizadevajo za napredek in za pestrejšo vsebino dela ter hkrati s tem tudi za množičnost. Namen in cilj razprave je prav v tem, da se ugotovi, kdo zavira to prizadevanje. Žal je šele na kranjskogorskem posvetu prišlo do odkrite besede in seveda tudi pozneje, da gre predvsem za nekatere člane v izvršnem odboru Zveze in za društva, ki jih vodijo ti, sicer marljivi in delovni funkcionarji, vendar z zastarelimi nazori o telesni vzgoji. Trdno se oklepajo statuta organizacije, ki ne ustreza več željam mladine, ki si želi prostovoljnega udejstvovanja na najrazličnejših področjih telesne vzgoje.

Lepo je naprimer povedal član izvršnega odbora Zveze Svetozar Polič, ki je dejal, da je bolje imeti v društvu sto članov, pa čeprav se ne ravnajo po vseh pravilih sedanjega statuta, kot pa le deset. Ob 35-letnici TVD Gorenja vas v Poljanski dolini je pri proslavi prisostvovala le peščica ljudi iz občine, ki ima 4000 duš. Več pa jih je bilo na Travniku pri Škofji Loki, kjer je mladina igrala nogomet. Osebno smo se prepričali o velikem prizadevanju vodstva »Partizana« v Gorenji vasi, ki šteje komaj sto članov. Vendar je to njihovo prizadevanje usmerjeno le k prostim vajam in vajam na orodju. Nihče ne more prek velikega pomena, ki ga ima redna splošna vadba, toda ta mora biti res splošna, kar zadeva vsebino.

Tovariš predsednik ima prav, ko govori o cepljenju sil in sredstev. Toda zakaj so v Šmartnem pri Litiji, tako majhnem kraju, razen »Partizana« morali ustanoviti še športno društvo. Odgovor je kratek in velja tudi za mnoge druge podobne primere (Vrhnika, Idrija itd.): »Partizan« ni hotel kegljačev, nogometašev, smučarjev in sploh mladine, ki se je hotela ukvarjati s tako imenovanimi športi. Vsekakor bo potrebno spremeniti statut, prostim vajam dati svoje, toda ne vse mesto. To velja tudi za vaje na orodju.

Po vsem tem se ni čuditi, da je prav težko dobiti mladino za prednjaške tečaje, ko pa morajo vaditelji poslušati očitke mladega članstva, da ne zadovoljujejo njihovih želja.

K sreči je takih primerov po društvih in na terenu vedno manj, ker vlada pri njih »anarhija« spričo izogibanja nekaterih okorelih pravil, čeprav so voditelji takih društev za nekatere člane izvršnega odbora le odpadniki.

Zvezni zlet »Partizana« bo trajal 10 dni

Beograd, 4. nov. Na seji Zveze »Partizan« Jugoslavije so sklenili, da bo zvezni zlet 1959. leta v Beogradu in bo trajal deset dni. Prve štiri dni bodo nastopali samo pionirji. Prihodnje leto bodo proslavili desetletnico Zveze. Na sestanku so sprejeli minimalni program dela, ki bo obvezen za vsakega člana »Partizana«.

PO REPUBLIŠKEM PRVENSTVU V KEGLJANJU

Uspela jesenska premiera

Nekaj presenečenj, dobri rezultati, razburljiv lov za prvo mesto, vrsta mladih tekmovalcev, to so glavne značilnosti minulega republiškega kegljaškega prvenstva v borbenih igrah, ki jih je moč združiti v tale zaključek: dober začetek nove sezone kegljaških tekmovanj.

NEPRIČAKOVANO, PA VENDAR ZASLUŽENO

Letošnje republiško prvenstvo, ki je bilo končano v nedeljo v Mariboru, je pravzaprav premiera jesenske sezone prvenstvenih tekmovanj.

Po zadnjih rezultatih sodeč in po uspehih v spomladanskih tekmovanjih, smo sodili, da bo moštvo republiškega prvaka Triglava iz Kranja tudi tokrat glavni favorit. Nepričakovano in vendar zasluženo pa je na tem prvenstvu zmagal celjski **Beton**. Celjani so nastopili med prvimi, z odličnim rezultatom prevzeli vodstvo in ga obdržali do konca. Zaman je bil lov Jeseničanov, Kranjčanov, mariborskega Branika, »Ljubljane« in drugih. Vsa ta moštva so se sicer uvrstila pri vrhu lestvice, vendar pa so morala prepustiti naslov republiškega prvaka odličnim Celjanom, ki so se na prvenstvu predstavili kot homogeno moštvo, v katerem igrajo predvsem novi, mladi tekmovalci.

»Jesenice«, so bile do zadnjega nastopa že zelo blizu Celjanom. Toda zadnji odločilni nastop, ki naj bi dal piko na i, je utrujene Jeseničane tudi živčno zlomil in tako so se morali sprijazniti z drugim mestom, kar pa je kljub temu lep uspeh. »Ljubljana« je nastopila z najmlajšim moštvom, pa je kljub temu zasedla tretje mesto, čeprav še vedno nima svojega kegljišča. Le za tri kegije je »Ljubljana« prehitela moštvo republiškega prvaka **Triglava**, ki je sicer v enem nastopu dosegel najvišji rezultat (470 kegljev), toda v dveh nastopih so Kranjčani pristali pri rezultatih pod 400 kegljev. To pa jih je »pokopalo«. Lep uspeh je dosegel mariborski »Poštar«, ki deli z **Branikom** peto oziroma šesto mesto. Celjski **Kladivar** je v vseh štirih nastopih dosegel izenačene rezultate, kar mu je zadostovalo za sedmo mesto, medtem ko je ljubljanski **Gradis** šele zaradi odličnega finiša prišel na osmo mesto, čeprav smo od njega pričakovali boljši uspeh. Vrstni red ostalih moštev (skupno jih je bilo 20), je več ali manj realen.

LE PO ENI POTI

Po ukinitvi narodnega sloga kegljanja v Sloveniji se je Zveza kegljaških športov Slovenije odločila za nov način igranja, in sicer za borbene igre v mednarodnem slogu. Tako slovenski kegljači skozi vse leto tekmujejo le v enem slogu kegljanja, kar jim prinaša večje uspehe na domačih pa tudi mednarodnih tekmovanjih. Z borbenimi igrami je dana možnost, da lahko tudi izvanih moštvih tekmujejo novi, mlajši tekmovalci, ki bodo sčasoma lahko zamenjali starejše tekmovalce v težjih disciplinah, kot je to na primer tekmovanje v 100 ali 200 lučajih. Podobno pot ubirajo zdaj tudi v nekaterih drugih republikah.

Za minulo republiško prvenstvo je torej značilno, da je bila dana možnost tekmovanja mlajših tekmovalcev. Leti so več ali manj s svojo igro zadovoljili. Zato je primeren predlog Zveze kegljaških športov Slovenije, da bi bilo republiško moštveno tekmovanje v zimski sezoni namesto v disciplini 6 × 200 odslej v disciplini 8 × 200 lučajev. S tem bo dana možnost nastopanja večjemu številu tekmovalcev, kar bo vsekakor ugodno vplivalo na nadaljnji razvoj kegljanja pri nas, ki mu po minuli premieri lahko pripisujemo uspele reprize...

Edo Glavič

VRATA DOMAČIH IGRIŠČ SE ZAPIRAJO

Kvartet MVC lige še nastopa

Krim — jesenski prvak ljubljansko-primorske lige

Krim je prvak jesenskega dela prvenstva ljubljansko-primorske lige in sicer popolnoma zasluženo, saj je edino moštvo, ki je v jesenskem delu prvenstva ostalo neporaženo. Z nekoliko več sreče bi prvo mesto lahko osvojili tudi Triglav iz Kranja, ker je pokazal dobro in učinkovito igro. »Nova Gorica« je tretja, kar ustreza glede na to, da so Goričani nekajkrat močno popustili. Ostala moštva bodo dokončno razvrščena potem, ko bosta odigrani še dve zaostali tekmi. V mariborsko-varaždinsko-celjski ligi so igrali tekme osmega kola. Presenečenj ni bilo.

V Ljubljani je Krim premagal Tržič, kljub temu, da ni nastopil v najmočnejši postavi. Igra ni bila zanimiva, ker nasprotnik ni bil sposoben, da se postavi po robu tehnično boljšemu Krimu. Res je sicer, da je tudi Tržič nastopil z oslabljenim in bolnim moštvom (njegovo prošnjo za preložitev tekme TK NZS ni upoštevala), vendar je zmaga Krima popolnoma zaslužena.

V Novi Gorici je Ilirija doživela svoj osmi poraz. Za Ilirijo je tolažilno to, da so njeni igralci v prvenstvu igrali dobro, toda neučinkovito, kar velja tudi za nedeljsko srečanje z Novo Gorico.

Triglav in Grafičar sta v prvem polčasu igrala mlačno in brez poleta, ko da bi igrala prijateljsko tekmo. Šele v drugem polčasu je igra dobila smisel prvenstvene borbe, v kateri je Triglav zaigral bolj premišljeno in predvsem učinkovito ter zasluženo premagal nasprotnika, ki v drugem polčasu ni bil enakovreden tekmec.

»Izola« je doživela na Jesenicah hud poraz. Zadovoljni z izidom iz prvega polčasa so igralci Jesenic nekoliko popustili.

Izredno disciplinirano moštvo Rudarja iz Idrije je bilo skoraj vso tekmo boljše od Slovana v Ljubljani. Toda zmaga je pripadla domačinom ki so imeli v svojem vratarju najboljšo obrambo za še tako nevarne strele gostujočih napadalcev. Ob tej priliki lahko pohvalimo vodstvo in igralce NK Rudar ki so na vseh tekmah LP lige pokazali zares posnemanja vredno disciplino.

V zadnjem kolu so v vseh tekmah zmagali domačini, ki so gostom naložili kar precej golov (22:6). Končni obračun vloženih pritožb, kaznovanih igralcev in podobno bomo objasnili pozneje.

V MVC je bilo v nedeljo takole:

Rudar iz Trbovelj je z veliko težavo premagal dobro moštvo Jedinstvo iz Cakovca. Šele v 80. minuti je bil dosežen edini gol tekme z močnim in točnim strelom. S to zmago je Rudar še vedno na vrhu lestvice, toda tudi Maribor in Kladivar še nista odnehala od borbe (Rudar : Jedinstvo 1:0).

»Maribor« je z lahkoto opravil z moštvom Aluminija, ki je končno pristalo na zadnjem mestu. Nogometaši iz Kidričevega so v začetku tekmovanja dobro igrali in zmagovali toda pozneje so popustili. Glede na to, da ni velike razlike v točkah med nastopajočimi moštvi, igralci Aluminija ne bi smeli opustiti zagrizene borbe za čim boljšo razvrstitev na lestvici (»Maribor« : Aluminij 5:0).

Drugi derby med slovenskimi moštvi se je končal z zmago Kladivarja proti »Dravi« na igrišču v Ptuju. Domačini so bili (kot vedno na domačem igrišču) zelo dobri, toda vratar Kladivarja Bencik je zelo uspešno posredoval v kritičnih trenutkih (»Drava« : Kladivar 0:2).

Srečanja med hrvatskimi predstavniki v tej konkurenci so se končala takole: Svoboda je v Oroslavju premagala Tekstilca in se verjetno poslovila od zadnjega mesta, ker je že nabrala nekaj več točk in ima tekmo manj (Tekstilac : Sloboda 0:1).

Sloga je v Čakovcu premagala Podravko z rezultatom 4:0 in je tako še vedno član vodilnega kvarteta. Člani kvarteta so resni kandidati za osvojitev prvega mesta v jesenskem delu. Tekme med Mladostjo in Zagorcem ni bilo.

V preostalih treh kolih imajo vodilna moštva v MVC ligi medsebojne obračune (10. 11. Kladivar : Sloga, 17. 11. Rudar : Maribor in 24. 11. Kladivar : Rudar). Od teh izidov bo verjetno odvisno, kdo bo zmagovalec jesenskega dela prvenstva.

Spored naslednjega kola: Podravka : Rudar, Kladivar : Sloga, Sloboda : »Drava«, Mladost : Tekstilac, Aluminij : Zagorac ter Jedinstvo : »Maribor«.

LESTVICA MVC LIGE

Rudar	8	6	1	1	26:7	13
»Maribor«	8	6	0	2	33:16	12
Kladivar	8	5	1	2	24:11	11
Sloga	8	4	2	2	23:17	10
Podravka	8	2	2	4	20:18	6
Tekstilac	8	3	0	5	17:21	6
Sloboda	7	2	2	3	6:14	6
»Drava«	8	3	0	5	6:31	6
Mladost	6	2	1	3	22:17	5
Zagorac	7	2	1	4	12:12	5
Jedinstvo	7	1	3	3	8:11	5
Aluminij	7	2	1	4	13:26	5

Brzojavke

● **KRANJ**, 4. nov. (Tanjug). — Prekinjena partija iz VII. kola med Bulatom in Cudermanom se je brez nadaljevanja končala z zmago Bulata, a partija iz VIII. kola Smederevac — Bertok je ponovno prekinjena. Stanje na tabeli: Sofrevski 6, Puc 5.5, Vuković 5, Cuderman 4.5 (1), itd.

● **ZÜRICH**, 4. nov. (Reuter). — Organizacijski komite svetovnega nogometnega prvenstva je sklenil, da Izrael ne bo mogel tekmovati v finalnem tekmovanju, če ne bo igral do 31. decembra kvalifikacijske tekme z evropskim moštvom, ki ga bo komite določil z žrebom med devetimi evropskimi državami, ki so na drugih mestih v svojih skupinah. Poznano je, da arabske države niso hotele igrati z Izraelom na njegovem teritoriju.

● **PRAGA**, 4. nov. (Reuter). — Na atletskem mitingu v Houstki (ČSR) je Čehoslovak Kantorek dosegel najboljši rezultat na svetu v teku na 20 milj — 1 ura 44 min. in 52.6 sek. Kantorek je na istem mitingu pretekel v dveh urah 36,427 km, kar je tudi najboljši rezultat na svetu.

● **DUNAJ**, 4. nov. — Rezultati avstrijskega nogometnega prvenstva Olympija : Kapfenberg 1:0, Austria : Admira 6:1, Wienna : Wacker 2:1, Rapid : Gak 1:4, Wienersportklub : Wien 5:0, Schturm : Wac 3:1, Kremser : Simmering 0:4. Vodi Wienersportklub 14, Simmering 13, Rapid 12 točk itd.

UPRAVNI ODBOR GOZDNEGA GOSPODARSTVA LJUBLJANA — poštni predal 258

razpisuje
vodilno delovno mesto za

upravitelja

Gozdne uprave Ravnik

Nastop službe takoj ali po dogovoru. — Plača po tarifnem pravilniku oziroma po dogovoru.

Pogoji: Inženir gozdarstva z vsaj 2-letno prakso ali gozdarski tehnik z najmanj 8-letno prakso na vodilnih delovnih mestih.

Ponudbe sprejemamo do vključno 10. nov. 1957.
3621

Tiger z Everesta v Londonu

Tensing in Hillary sta se spet srečala v Londonu

Šerpa Norgay Tensing, ki je v navezi s sir Edmundom Hillaryjem osvojil najvišji vrh sveta Mont Everest, je prispel pred kratkim v London, kjer so se sestali vsi člani odprave, ki je pod vodstvom sira Johna Hunta leta 1953 osvojila najvišji vrh sveta.

Tensing živi sicer sedaj v Daržilingu, kjer vodi plezalno šolo, vendar ima stalno živahne stike z ostalim svetom, ker neprestano prihajajo obiskovalci, ki ga žele videti in govoriti z njim o velikem vzponu, da sploh ne omenimo neštetih pisem, ki prihajajo vsak dan z vseh koncev sveta.

Čeprav je šerpa Tensing povedal že »vse« o velikem podvigu, čeprav je izpod peresa udeležencev ekspedicije izšla knjiga, v kateri je podrobneje opisan ves vzpon in čeprav so radovedni novinarji z neštetimi vprašanji že z vseh strani osvetlili življenje in delo udeležencev ter uspeh ekspedicije, se vendar vedno znova pojavljajo radovedneži z vprašanjem: »kdo je prvi stopil na vrh.«

Tensing se je šele po zelo dolgem času odločil, da je dal na to vprašanje svoj poslednji odgovor. Sam pravi takole: »Pogosto sem razmišljal, kaj naj povem o najini osvojitvi Mont Everesta. Po najinem povratku so se namreč vrstila mnoga smiselna pa tudi nesmiselna vprašanja, od katerih je najpogostejše, kdo je prvi stopil na najvišji vrh. S Hillaryjem sva se odločila za odgovor, da sva skoraj naenkrat dosegla vrh. Radovedneži pa s tem niso bili zadovoljni. Vrtali so po besedici skoraj in želeli pojasnila, kaj to pomeni skoraj naenkrat. Zato naj vam povem sedaj tole. Odgovor, ki ga bom dal, je plod treznega razmišljanja, vendar ne bom odgovoril zaradi Hillaryja ali sebe, odgovor sem dolžan Everestu in rodovom, ki bodo prišli. Ne bi želel, da bi se oni sprašev ali, kakšna skrivnost zatemnjuje osvojitev in kako to, da dva neločljiva prijatelja v smrtni nevarnosti nista mogla dati poštenega odgovora.

Takole je bilo. Nekoliko pod vrhom sva se ustavila in gledala navzrol. Vrv, na kateri sva bila navezana, je bila dolga 10 m. Razmak med nama pa 2 m. Nato sva krenila. Korak za korakom sva se enakomerno bližala vrhu in ne da bi pri tem razmišljala, kdo bo prvi in kdo drugi, je v tem Hillary prvi stopil na vrh in dva koraka za njim jaz. To bi bil odgovor na veliko skrivnost.

Vem, da sem se s tem zameril svojim sonarodnjakom, oblastem v Nepalu in Indiji ter visokim budističnim verskim dostojanstvenikom. Nekateri so po mojem povratku name močno pritiskali, da bi mi izsilili izjavo, da sem prvi prispel na vrh. Toda resnica je močnejša in to sem dolžan Everestu. Tudi svečeniki, ki so hoteli na vsak način iz mojih ust potrdila, da biva na najvišjem vrhu Buda sam in če ne on, vsaj Siva, so bili z menoj nezadovoljni. Na vrhu Everesta nisem videl nič nadnaravnega.

Da bo slika jasnejša, naj povem še tole: ko sva osvojila vrh, sva napravila prav isto kot store vsi plezalci, ki osvoje še nepremagani vrh. Stisnila sva si roke. Toda za Everest to ni bilo dovolj. Objela sva se in se trepljala po hrbtu toliko časa, da sva bila kljub kisikovim bombam, povsem brez sape. in potem me je Hillary fotografiral z zastavicami Združenih narodov, Velike Britanije, Nepala in Indije na cepinu. Tudi to je kasneje vzbujalo nevoljno in razprave. Vse to pa vam je že znano. Moja edina misel, ko sva se spuščala, je bila: prava sreča šele pride.«

Šerpa Tensing v krogu svoje družine

Šerpa Tensing živi danes v 2200 m visoko ležečem mestu Daržiling. Tibetansko pogorje v tej višini ni podobno našim skalnatim dvatisočakom. Kraj leži v prelepi dolini s subtropskim podnebjem, imenovani »Srečna dolina«. Tudi dostop v te višine ni vezan na plezanje kot pri nas. 4 do 8 m široka cesta z 10% vzponom, imenovana himalajska cesta, teče po dolini Bramaputre in se preko Siligurija in Kurseoga vzpne do Daržilinga. Kot kača se vije preko širokih pobočij, obdana od subtropskega pragozda v senci ogromnih dreves. Strma pobočja so naravni amfiteatri, kjer imajo številne divje zveri in večno šaljive opice svoje stalne predstave. Ob tej cesti pa se kot pokoren otrok vije himalajska železnica. Sem ter tja se za kratek čas odcepi, da napravi večji zavoj ali celo osmico, se za kratek hip skrije v predor, zdrkne preko majevega mostička in že je zopet ob cesti.

Če bi kdo mislil, da na himalajski cesti ni prometa, bi se motil. Pot je polna kamionov, ki z veliko brzino drzno švigajo ob strmih prepadih. Na progi pa je promet manj živahen. Lokomotive z rojstnimi letnicami med 1890 do 1900 se le dvakrat na dan odpravijo iz doline in po mnogih vrah težko sopihajoč pripeljejo do Daržilinga. Tudi vagoni, ki so priklopljeni, so otroci prvih let tega stoletja.

Daržiling, središče »Srečne doline«, je zmes modernega in starega. Sopihajoča prastara železnica pripelje na moderno postajo. Potniki pa, ki vstopijo, so prej podobni nevarnim roparjem kot pa mirnim in dobrodušnim ljudem, kar Tibetanci tudi so. Ponos Daržilinga je velika in lepo urejena čajna plantaža. Na njej so zaposleni skoraj vsi prebivalci tega kraja. Kljub moderni ureditvi pa na tej plantaži ne poznajo strojnega dela. Čajevec je treba posaditi, okopati, opleti in zalivati. Toda za vse to so tu le marljive roke pridnih Tibetancev. In ko je treba osmukati listje, zopet ni stroja, ki bi to opravil hitro. Kako pa naj tudi bi, saj vešči domačini kar mimogrede presodijo kateri listi so dozoreli za vrečo, s katero se podajo na to proti »tovarni«, kjer liste dobro presuše in zmeljejo.

V tem okolju vodi najslavnejši Šerpa plezalno šolo. Svoje bogate izkušnje, ki jih je pridobil, ko je z mnogimi ekspedicijami naskakoval najvišji vrh sveta in druge visoke vrhove v tibetanskem pogorju, prenaša sedaj na svoje gojence. Iz te šole bodo gotovo izšli številni šerpe, nosači in vodniki, ki bodo nadaljevali slavno tradicijo tega rodu. Plezalna šola v srcu Himalaje pod vodstvom enega najboljših alpinistov pa bo gotovo tudi izhodiščna točka mnogih novih odprav na še nepremagane vrhove. Mnogi domači in tuji alpinisti, ki se bodo odpravljali v Tibet, bodo gotovo rodi povprašali za zadnji nasvet in napotilo izkušenega Tensinga, ki mu številne skrivnosti Tibeta niso več neznane.

DNEVNE NOVICE

Združenje rezervnih oficirjev — občinski odbor Bežigrad obvešča vse rezervne oficirje občine Bežigrad, da se vrši letna skupščina, dne 5. novembra 1957 ob 19. uri v prostorih vojašnice ob Titovi cesti. Za člane udeležba obvezna, ostali vabljeni! Vabila — pozive oddati pri vhodu.

ČISTOČA V HIŠI S STALNO UPORABO
ISOL
ČISTILO ZA KOVINE IN STEKLO

Varčuj čas in denar! Neguj se sama kot francoske žene s kolekcijo kozmetičnih preparatov »Eveline« po priloženih tiskanih navodilih, kar so praykar prejele drogerije!

Nenadkrilijiva je »Ultragin« — sport krema. Poizkusi — primerjaj, povej drugim!

»FLEX« je najboljše sredstvo za čiščenje madežev. To ve vsak otrok. Zahtevaj »FLEX«, kjer kupuješ milo.

CIRKUS

Svetovno znani Moskovski cirkus v Tivoliju v cirkusu »Adria«. Predstave ob 17 in 20. Predprodaja vstopnic od 9—20 pri blagajni cirkusa in pri Putniku. — Rezervacije na telefon 20-146.

PREDAVANJA

Društvo folkloristov Slovenije vabi na javno predavanje tov. dr. Zmage Kumer: »Pegam in Lamberger«. Predavanje bo v torek, 5. t. m. ob 17. uri v knjižnici Narodnega muzeja.

GLEDALIŠČA

DRAMA LJUBLJANA

Torek, 5. novembra zaprto.
Sreda, 6. novembra zaprto.
Četrtek, 7. novembra, ob 19.30: Višnjevski-Kreft: Optimistična tragedija. Premiera v proslavo 40-letnice Oktobrske revolucije. Izven.
Petek, 8. novembra, ob 15.30: Višnjevski-Kreft: Optimistična tragedija. Dijaški abonma II. (Stojišča so v prodaji.)
ob 20: (izjemoma ob 20. uri) O'Neill: Dolgega dneva potovanje v noč. Abonma D. (Sedeži so še v prodaji.)
Sobota, 9. novembra, ob 19:30: Višnjevski-Kreft: Optimistična tragedija. Izven.
Nedelja, 10. novembra, ob 19.30: Axelrod: Sedem let skomin. Izven.

V četrtek, 7. nov. bo v Drami premiera »Optimistične tragedije«. Vsevoloda Vitaleviča Višnjevskega in Bratka Krefta. Z uprizoritvijo te revolucijske dramske razpsodije bo osrednje slovensko gledališče proslavilo štirideset letnico Oktobrske revolucije. Režijsko vodstvo uprizoritve je v rokah soavtorja »Optimistične tragedije« dr. Bratka Krefta, sceno je po režiserjevi zamisli zasnoval Vladimir Rijavec, scensko glasbo, ki jo izvaja orkester Radia Ljubljana, je napisal Bojan Adamič, kostumograf je Marija Kobijeva. — Lenina igra Maks Furijan, Kronista Ivan Jerman in Andrej Kurent, Komisarja Vika Grilova, Starko Mira Danilova, Alekseja Stane Sever, Vainonena Branko Miklavc; v ostalih vlogah nastopajo: Janez Cesar, Stane Česnik, Lojze Drenovec, France Presetnik, Boris Kralj, Danilo Benedičič, Drago Makuc, Lojze Potokar, Aleksander Valič, Rudi Kosmač, Janez Rohaček, Jože Zupan, Milan Skrbinšek, Jurij Souček, Lojze Rozman, Dušan Skedl, Marijan Benedičič, Pavle Kovič, Anton Homar, Polde Bibič, nadalje vsi slušatelji Akademije za igralsko umetnost in 65 statistov. — Predstava v proslavo 40 letnice Oktobrske revolucije bo v četrtek, 7. novembra ob 19.30. Pred predstavo govori predsednik Upravnega odbora SNG Juš Kozak. — Vstopnice za premiero so v prodaji od torka, 5. novembra od 17. ure dalje.

OPERA

Torek, 5. nov. ob 19:30: Giordano: Andre Chenier. Abonma red A. (Sedeži tudi v prodaji).
Sreda, 6. novembra zaprto.
Četrtek, 7. nov. ob 19.30: Baletni večer: Chopin: Silfide, von Einem: Rondo o zlatem teletu, Rossini-Respighi: Fantastična prodajalna. Abonma red B. (Sedeži tudi v prodaji).
Petek, 8. nov. ob 15.30: Giordano: Andre Chenier. Abonma red Petek popoldanski. (V prodaji stojišča).
Sobota, 9. nov. ob 19.30: Baletni večer: Chopin: Silfide, von Einem: Rondo o zlatem teletu, Rossini-Respighi: Fantastična prodajalna. Abonma red F. (Sedeži tudi v prodaji).
Nedelja, 10. nov. ob 19.30: Verdi: Othello. Gostovanje madžarskega tenorista Josefa Jowiczkega v naslovni vlogi. Izv. in za podeželje. (Vstopnice v prodaji od srede, 6. nov. od 17. ure dalje).

Abonente reda A obveščamo, da je zaradi bolezni v ansamblu za nocoj spremenjena predstava. Namesto napovedanega Baletnega večera bo uprizorjena za red A Giordanova opera Andre Chenier.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA
Gledališka pasaža

Torek, 5. nov. ob 20: Čehov. »Striček Vanja«. Abonma Torek večerni. — Vstopnice so tudi v prodaji.
Sreda, 6. nov. ob 20: Večer v čitalnici. Abonma LMS I.
Četrtek, 7. novembra: Zaprto.
Petek, 8. novembra ob 20: »Ladja spomina«. Proslava 40-letnice Oktobrske revolucije.
Sobota 9. nov. ob 20: Evreinov, »Komedija o sreči«. Abonma Sobota.

Zveza slepih Slovenije vabi na literarni večer dne 5. nov ob 18.30 v dvorani doma sindikatov na Miklošičevi cesti 22. Na literarnem večeru bodo brana dela slepega p. polkovnika Luja Lovriča. — Vsi vljudno vabljeni!

ZAVOD
»PRIMORSKE PRIREDITVE«
KOPER

IZ SPOREDA OB RIBIŠKEM PRAZNIKU

Torek, 5. novembra ob 20 v Sindikalnem domu v Izoli, E. O'NEILL: »Strast pod brestiº«. Gostovanje SNG Trst.
Sreda, 6. novembra ob 20. uri v Sindikalnem domu v Izoli: PROSLAVA OKTOBRSKE REVOLUCIJE.
Petek, 8. novembra ob večernih urah od Pirana do Kopra

VRNITEV Z BOGATEGA LOVA
Večerno rajanje v koprskem pristanu, ob 20 v Sindikalnem domu v Izoli

ZABAVNI VEČER – IZOLANSKIM RIBICEM

Večer so pripravili člani Drame, Opere in baleta – Ljubljana: Rohaček, Korošec in Hafner, - tiumoristi zabavnega ansambla Radia Ljubljana – Ježek in Špelca ter Študentski pleni orkester Ljubljana
Sobota, 9. novembra ob 10 na terasi podjetja »Riba« v Izoli (ob slabem vremenu v gledališču v Piranu).

ZBOR RIBIČEV
ob 20 v dvorani Arrigoni
RIBIŠKI PLES
igra zabavni orkester izolanskih ribičev.

VESTI IZ KRANJA

»STORŽIC«: franc. film »Julietta«. V glavni vlogi Jean Marais in Dany Robin. Predstave ob 16, 18 in 20.
»TRIGLAV«: ameriški film »Divji sever«. Predstave ob 19.

Z BLEDA

Svedski film »Samo mati«. V glavni vlogi Eva Dahlberck. Predstava ob 20. uri.

Vesti z Jesenic in okolice

Zdravniško dežurno službo ima na Jesenicah dr. Mihael Sajevec, Obratna ambulanta.

IZ PTUJA

Sreda, 6. nov. ob 16: E. Frelih: »Vrnil se je«. Red LMS-I in izven.
Četrtek, 7. nov. ob 20 E. Frelih: »Vrnil se je«. Red Četrtek in izven.
Petek, 8. nov. ob 20: E. Frelih: »Vrnil se je«. Gostovanje v Kidričevem. Abonma in izven.

IZ MURSKE SOBOTE

»PARK«: ameriški film »Kogar sonce greje«. Predstavi ob 17.30 in 20. uri.

VESTI IZ TRBOVELJ

»SVOBODA-CENTER«: zaprto!

MARIBORSKE VESTI

Dežurna lekarna:
Torek, 5. oktobra 1957, lekarna »Pri gradu«, Partizanska cesta 1.
Sreda, 6. oktobra 1957, lekarna »Studenci«, Gorkega ulica 18.

KINO

»UNION«: Amer. barv. vista vision film »Daljna obzorja«.
»PARTIZAN«: Angleški barvni film »Lepo je biti mlad«.
»UDARNIK«: Ameriški barvni film »Upornik«.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE
Torek, 5. 10. ob 19.30 uri: Mozart: »Figarova svatba«. Red LMS-1
Sreda, 6. nov. ob 19.30 uri: Lorca: »Dom Bernarde Albe«. Red Sreda in Izven.

Zlato poroko sta obhajala Ivan Šafarič in Alojzija r. Novak iz Židovske ulice št. 6/a.

Poročili so se: Franc Roškar, 23 let, ključavničar — Ana Lorber, 21 let, delavka; Slavko Drofenik, 29 let, nameščenec — Terezija Halej, 32 let, predica; Anton Kaučič, 27 let, tiskar — Marjeta Jurkovič, 18 let, tkalka; Franc Naraglav, 24 let, strojni ključavničar — Jožica Jelen, 25 let, nameščenka; Andrej Baronik, 28 let, elektromehanik — Ana Globočnik, 23 let, delavka; Janez Koser, 37 let, strugar — Rozalija Fric, 35 let, kontrolorka; Frančišek Šerod, 25 let, električar — Uršula Štern, 18 let, trgovska pomočnica; Janez Kmetič, 49 let, topilec — Alojzija Jelenčič, 34 let, poljska delavka; Janez Kosi, 51 let, zidar — Stefanija Friedl, 31 let, snažilka; Alojz Dolinšek, 26 let, strojni tehnik — Marija Salamun, 24 let, nameščenka; Vilibald Kaučič, 36 let, strojni ključavničar — Henrika Muster, 24 let, delavka; Jožef Vuk, 26 let, ključavničar — Neža Zolger 23 let, tkalka; Stanislav Bohak, 20 let, soboslikar in pleskar — Antonija Zupan, 18 let, takika; Franc Klojčnik, 30 let, kmečki sin — Matilda Dvoršak, 29 let, delavka; Milan Koklič, 22 let, električar — Pavlina Fajfar, 22 let, laborantka.

CELJSKE VESTI

SLOV. LJUDSKO GLEDALIŠČE
Torek, 5. nov. ob 15.30: Dnevnik Ane Frankove. II. srednješolski abonma.
Sobota, 9. nov. ob 20: Maksim Gorki: »Sovražniki«. Premiera. Slavnostna predstava v čast 40. obletnice oktobrske revolucije. Premierski abonma in izven.

KINO
»UNION«: ameriški barvni film »Overland Pacifik«. Predstavi ob 18 in 20.
»METROPOL«: jugoslovanski film »Tuja zemlja«. Predstavi ob 18 in 20. uri.

RADIO LJUBLJANA

Spored za torek, 5. novembra 1957

Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30, 22.00, 22.55. — 5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — vmes ob 6.30.—6.40 Reklame — 6.40—6.45 Naš jedilnik — 8.05 Nagrajenci z oddaje »Pokaži, kaj znaš« v sporedu domačih pesmi in napevov — 8.35 Danilo Bučar: Belokranjske pisanice — 9.00 Zabavni mozaik — 9.30 Virtuozi na raznih instrumentih vam igrajo — 10.10 Odprite sprejemniki (ljubiteljem zabavne glasbe) — 11.00 Franz Liszt: Kaj slišimo na gorah, simf. pesnitev — 11.30 Za dom in žene — 11.45 Pariške in napolitanske melodije — 12.00 Zbori Gustava Ipavca in samospevi Benjamina Ipavca — 12.30 Kmečka univerza — ing. Franc Ločniškar: Perutninarstvo in tržna proizvodnja — 12.40 Pavel Šivic: Medžimurska in kolo — 13.15 Igra mladinski tamburaški orkester »Svoboda«-Bežigrad — 13.30 Pester spored opernih melodij — 14.20 Za otroke — a) Aleksa Mikič: Velika prijatelja b) Mirko Petrovič: Novčič in fantiči — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 — Zabavna glasba vmes reklame — 15.40 Potopisi in spomini E. E. Kisch in A. Cesarec: Dva spomina na Lenina — 16.00 Popoldanski simfonični koncert — 17.10 Melodije po vašem okusu — 17.45 Glasbeni vrtiljak — 18.00 Sportni tednik — 18.30 Iz zakladnice jugoslovanskih samospevov — 18.50 Domače aktualnosti — 19.00 Zabavna glasba, vmes reklame — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Pesmi oktoberske revolucije in državljanske vojne v izvedbi sovjetskih umetniških ansamblov. — 20.30 Radijska igra — Ivan Cankar: Hlapec Jernej — 21.30 Melodije s filmskega platna — 22.15 »Vabimo vas v Alhambro« (Pariški plesni orkester Aime Barelli s pevci) — 23.00—23.15 in 23.30—23.45 Oddaja za tujino (prenos iz Beograda).

II. program

14.00 Melodije za razvedrilo — 15.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved — 15.10 — Ljubljanska kronika in obvestila — 15.25 Pojo otroški in mladinski zbori 15.45—16.00 Filmska kronika — 22.15—23.00 Nočni komorni koncert.

DROBNI OGLASI

OTROŠKO POSTELJICO prodam. Lukančič, Hrenova 20.

OBRATNA AMBULANTA TOVARNE »ARRIGONI« V IZOLI razpisuje mesto zdravnika splošne prakse in mesto medicinske sestre. Pismene prošnje pošljite na upravni odbor obratne ambulante v Izoli, kjer dobe interesenti informacije o vseh pogojih.

»MEHANIKA«, »METALIJA«, »ELEKTROSTANDARD« TER »IZBIRA« — TRBOVLJE

Gradbeni odbor po pooblastilu

razpisuje

I. javno pismeno LICITACIJO

za izgradnjo stanovanjskega bloka v Trbovljah

Celotna predračunska vrednost za gradbena in obrtniška dela znaša 41,735.000 dinarjev.

Rok izvršitve je 30. november 1958.

Licitacija bo v upravi podjetja »Mehanika«, Trbovlje, dne 4. decembra 1957 ob 9. uri.

Pogoji in tehnična dokumentacija so interesentom na razpolago od dneva objave dalje vsak delavnik od 9. do 12. ure na upravi podjetja »Mehanika«, Trbovlje. Višina varščine, ki jo mora položiti ponudnik z garancijskim pismom NB, znaša 1 % predračunske vsote.

Pismene ponudbe, ki morajo biti vsklajene s predpisi pravilnika o oddajanju gradbenih del (Uradni list FLRJ 13-57), je treba oddati v zapečateni kuverti po pošti ali neposredno v upravi podjetja »Mehanika«, Trbovlje, najkasneje eno uro pred začetkom licitacije.

T-139

KINO »KOMUNA«

AMERIŠKI BARVNI
CINEMASCOPE
FILM
»PIKNIK«

Brez tednika. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi William Holden in Kim Novak. Prodaja vstopnic od 9.30 do 11 ter od 14 dalje

KINO »UNION«: angl. barvni film »Abdulah Veliki«. Tednik FN 44 samo pri zadnji predstavi. Predstave ob 15 17, 19 in 21. uri. Ob 10. uri je matineja francoskega filma »Veliki manevri«.
KINO »SLOGA«: sovj. film »Iljič Lenin«. Tednik. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. uri.
KINO »VIC«: ameriški barvni cinemascope film »Zlomljeno kopje«. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. uri. Prodaja vstopnic v vseh treh kinematografih od 9.30—11 in od 14. ure dalje, za matinejo v kino Union pa od 9. ure dalje.
KINO »SOČA«: zaprto!
MLADINSKI KINO LM, Kotnikova 9: ameriški film »Julij Cezar«. Predstavi vsak dan ob 10 in 15. Danes zadnjič! Jutri bo na sporedu ameriški film »Kalifov zaklad«.
KINO »LITOSTROJ«: ruski barvni film »Mehikanec«. Tednik »F. N. Štev. 43«. Predstava ob 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave. Danes zadnjič!

KINO »TRIGLAV«

Ameriški barvni film

»Pustolovščine Don Juana«

Tednik. V gl. vlogi Errol Flynn, Viveca Lindfors, Robert Douglas. Predstave ob 16, 18 in 20. uri. Prodaja vstopnic od 15. dalje.

KINO »ŠIŠKA«

Ruski barvni film

MATI

V glavni vlogi: Aleksej Batalov, Vera Mareckaja. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 14 dalje. Na sporedu samo še danes in jutri.

Raznašalke (-ce)

za raznašanje »Ljudske pravice« v zgodnjih jutranjih urah in »Ljubljanskega dnevnika« v popoldanskih urah sprejme takoj uprava »Ljudske pravice«. Plača dobra. Zglasite se v ekspeditu na Poljanskem nasipu 2.

JAMES A. MICHENER

Sajonara

29 ROMAN

V njenem ljubkem odgovoru sem začutil silno mržnjo in hlad, toda pri tem se je nalahno priklonila, se nasmehnila z nekakšno izzivalno postrežljivostjo in se s hišnega praga ozrla name.

»Amerika... ne,« je mehko ponovila, jaz pa sem še dolgo pomnil njeno ljubko kretnjo, ko se je sklonila zraven vrat, da bi si obula copatke, in mehak gib, s katerim si je popravila svoj kimono. In tedaj sem sklenil vzlic vztrajni bojazni, da si bom s tem nakopal preglavice, ne glede na to, kaj misli o Amerikancih in ne meneč se za ukaze, ki bodo izobešeni v taborišču Kobe glede japonskih deklet, da jo bom vnovič poiskal.

V naslednjih dveh nočeh se ni ničesar zgodilo. Stal sem na Biči-baši in gledal sprevod deklet in ko sem videl, kako z nasprotne strani stopa na most Hana-Ogi in ko sem videl njene lase v vetru, je moje srce jelo [illegible] kakor stroj za pritrjevanje zakovic na krilih letal. Moj bog, videti je bila kakor srednjeveška princesa, prihajajoča iz svojega dvorca. Hodila je tako pokonci, bila tako ponosna in samozavestna. Njene črne oči so žarele z njenega zlatnatega obraza kakor ogenj.

»Sinko, to se bo slabo končalo,« me je naslednjo noč opozoril Mike Bailey.

»Moram videti to dekle. Že jutri.«

»Sinko, jemlješ to resno?«

Obrnil sem se in pogledal Mika, ki se mi je zdel kakor kak tujec.

»Mar ti Fumiko ne jemlješ resno?« sem ga vprašal. »Sicer pa, kdo je to reč začel?«

»Fumi-čan?« se je zasmejal. »Sinko, vsak mornar mora imeti lepo dekle, sicer ni mornar. Toda kdo bi resno jemal dekle iz Takarazuke? Ta dekleta imajo namesto srca žaganje.«

»Kaj to zdaj pomeni?« sem vprašal. »Nedavno si mi govoril...«

Mike se je počohal po glavi in rekel:

»Nekoč sem imel nečaka, ki je prišel stanovat k meni ravno pred veliko meduniverzitetno košarkarsko tekmo. Pogledal sem tega grdega paglavca, rekoč: »Za vraga, menda ja ne bo dobil ošpic...« Toda nakopal si jih je in tako so me vtaknili v karanteno. Sinko, zdi se mi, da boš tudi ti dobil ošpice.«

»Jutri zvečer bo na Biči-baši divjal vihar in jaz se bom z dekletom zmenil za sestanek,« sem mu odvrnil.

»Sinko,« je rekel Mike. »Ti ne moreš imeti ošpic, toda zaboga, rdeče izpuščaje si pa res že dobil.«

Tretjo noč se je oprezno umaknil z mostu in kakor hitro so se pojavila dekleta, sem začutil, kako mi bije srce. Kmalu je prišla tudi Hana-Ogi v družbi treh drugih [illegible] in tedaj sem krenil proti njim, prijel Hano-Ogi za roko, dvignil majhno rumeno zapestje naravnost k ustom in ga poljubil. Zatem sem rekel:

»Moram vas videti,« toda nobena izmed deklet ni govorila angleški in tako je Hana-Ogi izmaknila roko in odšla. Toda jaz se nisem mogel več obvladati. Prijel sem jo za rame, jo zasukal in poljubil na ustnice. Oba sva mižala in spominjam se, da v tistem norem trenutku nisem vedel, ali so njene oči poševne ali ne, toda videl sem, da so silno temne, kakor nebo v noči.

Pahnila me je od sebe in krenila čez most, jaz pa sem slišal za sabo mrmranje Japoncev ter pomislil: »Ah, k vragu, nered na javnem mestu, zdaj me bodo postavili pred vojno sodišče.« Toda ko sem se obrnil nisem videl sovraštva v njihovih očeh. Ljudje so se smejali, neki starec z butaro drv na plečih pa je pokazal na druga dekleta iz Takarazuke, ki so prihajala k mostu in me skušal s kretnjami opogumiti, naj tudi njih poljubim. Toda jaz sem stekel v mornariške barake, kjer me je Mike Bailey pozdravil z daljnogledom v roki:

»Sinko, dobro je bilo! Domiseln začetek! — Grrrrr!«

»Obljubil sem, da jo bom nocoj videl, in to sem tudi dosegel,« sem mu odgovoril.

»Ace,« je rekel, »pazi, da se ne boš zapletel. Če se misliš poigrati z lepo igralko — dobro. Toda pazi, da se ne boš ujel v mrežo. Roko na srce, tam doli na mostu si bil videti preveč razgret.«

Nekaj minut kasneje je prihitel pobič s sporočilom za Mika in on mi je rekel:

»Fumi čan me čaka v restavraciji. Želi, da bi tudi ti prišel.«

Ko smo prispeli k Mabino sanu, kuharju, je ta že vedel o mojem početju in me pri priči zmedel.

»Ta dekleta so zelo važne osebnosti na Japonskem. Ace-san, veliko napako ste napravili.«

»Kaj pa sem naredil?« sem vprašal. »Dekle sem poljubil!«

»Dekle iz Takarazuke,« je rekel spoštljivo, toda preden je mogel nadaljevati, je prišla Fumiko-san, neverjetno lepa je bila in neznansko mila. Ničesar mi ni očitala, toda rekla mi je, da bi kaj takega utegnilo ugonobiti dekle iz Takarazuke in da bi, če bi Hana-Ogi kdaj izgubila svoje delo, njena mati in njene mlajše sestre...

»Hana-Ogi je zelo revna,« je zaključila Fumiko.

»Kaj to pomeni?« sem vprašal.

»Vi, Amerikanci, ne veste, kaj se pravi biti reven. Dokler ni prišla v Takarazuko, Hana-Ogi sploh ni okusila mesa. Nikoli ni imela lepih oblek. Ace-san, nikdar je več ne obiščite, prosim vas.«

Zatem mi je rekla, da pomeni za Hano-Ogi Takarazuka edino življenjsko pot. To je zanjo edina možnost, da bi se izognila strahoviti revščini.

»Poznam to dekle,« je slovesno rekla. »Pred skušnjo ni tri dni nič jedla...«

»Razen tega,« je povzela, »ima Hana-Ogi možnost, da postane ena izmed redkih srečnic, da bo namreč ostala za vedno v Takarazuki kot učiteljica plesa. Takšno življenje bi bilo za Hano-Ogi-san lepo, zakaj druge izbire nima.«

Vprašal sem Fumiko, zakaj se je izpostavila nevarhosti z Mikom Baileyem, ona pa se je zasmejala:

»Nisem velika igralka, pa tudi revno dekle nisem. Moja družina spet zasluži veliko denarja.«

Zatem me je prosila:

»Ace-san, prosim vas, nikar ne prihajajte več na most.«

Želel sem videti Hano-Ogi, hotel sem videti njene oči blizu mojih in njen zlatnati obraz na mojih ustnicah, toda vendarle sem rekel: »Obljubljam.«

List izdaja in tiska časopisno-založniško podjetje »Ljudska pravica«, Ljubljana. Kopitarjeva ulica 6, telefon 89-181 — Notranjepolitična gospodarska rubrika Nazorjeva 12/II, telefon 80-507 in 82-621 — Kulturna rubrika Kopitarjeva 6/III, telefon 31-357 — Uprava Trubarjeva ulica 24, telefon 22-491 in 22-492 — Naročninski oddelek Petkovškovo nabrežje 25, telefon 22-494 — Oglasni oddelek Kopitarjeva 4, telefon 31-358 — Poslovalnica na Titovi cesti 15, telefon 22-322 — Mesečna naročnina 250 din, za tujino 500 din — Tekoči račun 60-KB-6-2-1393 — Poštni predal 42 — Poštnina plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo.

SPUTNIK daje ideje...

ZA KONEC TEDNA NA MESEC — JAPONCI PRODAJAJO PARCELE NA MARSU

Po vsem videzu je popustil prvi val razburjenja, ki ga je sprožil sovjetski umetni satelit, imenovan »sputnik«. Radijskih signalov sicer res ne oddaja več, to pa še ne pomeni, da se je že izgubil iz zemeljskega ozračja in iz pogovorov vsepovsod po svetu. Nasprotno, sputnik je dal pobudo za pospešeno dejavnost na najrazličnejših področjih.

O potovanju na mesec, oziroma o možnostih poletov v vsemirje so razpravljali že prej, uspeh s prvo umetno luno pa je pokazal, da načrti za vsemirske polete niso plod prebujne domišljije. Francoska turistična družba je pohitela, da bi ne zamudila ugodnega trenutka, saj v njenih uradih že na veliko razpravljajo o možnostih bodočega vsemirskega turizma. Zastopniki te družbe pravijo, da se prvi vsemirski turisti sicer ne bodo mudili na mesecu dolgo, vendar bodo poleti, kratek pristanek in vrnitev velika turistična zanimivost, zato se bodo senzacij željni ljudje nedvomno kar trgali za »vsemirske vozne listke«.

Ta francoska turistična družba je tudi že dala tiskati prve vozovnice za potovanje na mesec. Da bi bila vsa reč čim zanimivejša in seveda reklamno kar najbolj uspešna, so pred nekaj dnevi izročili znani pariški pevki Mariji Candido prvi vsemirski vozni listek. Tako je postala ta pevka prva ženska, ki ji je — vsaj formalno — zagotovljen prijeten konec tedna nekje na mesecu...

Seveda pobudniki vsemirskega turizma niso pozabili na objavo cen vsemirskim vozovnicam. Sporočili so, da bo po njihovem mnenju stalo potovanje na mesec — in tudi nazaj — nekaj nad pol milijona francoskih frankov.

Japonsko združenje za medplanetarne polete je sporočilo, da je po uspešni izstrelitvi prvega umetnega satelita močno naraslo zanimanje za parcele na Marsu in na drugih planetih. Vse do nedavnega je stal hektar zemljišča na Marsu — združenje je prodajalo zemljišča bolj iz propagandnih namenov in za šalo — le pet sto jenov, še pred mesecem dni pa je bilo na Japonskem okoli 16.000 »marsovskih posestnikov«. Odkar kroži umetni satelit okoli zemlje, se je cena desetkratno pomnožila, prav tako pa je naraslo tudi število tistih, ki imajo posestva na Marsu.

V moskovskih ateljejih za znanstveno-domišljijske filme so pred dnevi začeli snemati film »Vsemirski pilot«. Zgodba se začne deset let po izstrelitvi prvega umetnega zemeljskega spremljevalca, film sam pa daje »široko panoramo prodiranja v vsemirski svet«. Pravijo, da bodo v filmski zgodbi pokazali izstrelitev satelita z večstopno raketo, hkrati pa bodo opisali tudi projektil novih zemeljskih in sončnih satelitov, v katerih se bodo — za začetek — vozile poskusne živali.

Nad sto potnikov je bilo mrtvih pri železniški nesreči simplonskega brzca blizu Carigrada. Posnetek kaže razbitine po nesreči

DANSKI ZNANSTVENIK JE DOBIL NAGRADO

»ATOMI ZA MIR«

Znani danski znanstvenik Niels Bohr je dobil prvo Fordovo nagrado za raziskovalno delo na področju miroljubne uporabe atomske energije. Na slavnostni seji ameriške znanstvene akademije, ki mu je podelila nagrado, so bili predsednik Eisenhower, člani diplomatskega zbora in druge znane osebnosti. Bohr je prejel zlato medaljo in 75.000 dolarjev v gotovini kot nagrado in priznanje za dolgoletno raziskovalno delo na področju, ki naj bi obrnilo atomsko energijo človeku v prid.

Podeljena nagrada je prva svoje vrste, prihodnjih deset let pa jih bodo dobivali vsako leto ljudje, ki bodo v svetovnem merilu največ prispevali k raziskovalnemu delu za miroljubno uporabo atomske energije. Bohra so izbrali izmed 75 kandidatov iz 23 dežel.

Otok v nevarnosti

Pred dnevi je začel ponovno bruhati ognjenih Mihara na otoku Ošima blizu Tokia. Steber dima je visok 1200 m, po pobočju pa tečejo potoki rdeče lave. Otok Ošima je priljubljen kopališki kraj prebivalcev japonskega glavnega mesta, ognjenik slovi pa tudi po tem, ker so bankrotirani poslovni ljudje in nesrečni zaljubljenci skakali v njegovo žrelo. Oblasti so takoj poslale helikopterje, da bi izpraznili otok. Na varno so spravili kakih tisoč ljudi. Po dosedanjih podatkih se je pri reševalnih delih smrtno ponesrečil neki visokošolec, trideset reševalcev pa je bilo ranjenih.

300 ladij v steklenicah

RAZSTAVA NA BARKI V DANSKEM GLAVNEM MESTU

Na ladji, ki se je zasidrala v kjöbenhavenskem pristanišču so pred kratkim odprli edinstveno razstavo svoje vrste na svetu. Na tej razstavi so pokazali okoli 300 steklenic z vdelanimi miniaturnimi modeli ladij najrazličnejših tipov in velikosti. Vse te ladjice v steklenicah je izdelal en sam človek, zdaj že 84-letni Peter Jacobsen, razstavljeni predmeti pa so le del njegove celotne zbirke, ki jo je izpopolnjeval sedem desetletij. V prvih treh desetletjih je plul kot mornar in se je z ladjicami v steklenicah ukvarjal le v prostem času.

Jakobsen je imel kaj preprosto orodje, saj je v glavnem delal z jekleno žico in žepnim nožem. Modele je najprej sestavil izven steklenice, nato pa jih je po delih spravljal skozi ozko grlo, jih polagal »na dno« ter s tankimi žicami postavljal jambore in jadra. Za izdelavo ene same take ladjice je potreboval 200 delovnih ur; po približnih ugotovitvah je v 70 letih izdelal 1800 teh modelov od vikinških bojnih čolnov pa do modernih križark, tako da je njegovo delo neke vrste zgodovinski prikaz pomorstva.

Med Jacobsenova najlepša dela sodi vsekakor steklenica, v kateri je ves prostor razdelil na dvoje, in sicer tako, da je v gornjem delu ladja, s katere se spušča potapljač na potopljeno barko na morskem dnu. V posebni zbirki ima Jacobsen modele vseh tistih ladij, ki so bile v Kjöbenhavnu ob osvoboditvi leta 1945. Takrat so se usidrale tam številne angleške, ameriške in sovjetske ladje.

Pozneje je Jacobsen oslepel in se je moral posloviti od priljubljenega razvedrila. Že leta 1942 je podaril del svoje zbirke — skupno 240 ladij — mestu Aeroeskoeding, kjer zdaj živi kot paznik v muzeju, ki ga je mesto zgradilo za njegove modele. Ta muzej si ogleda v turistični sezoni tudi do pet sto obiskovalcev dnevno.

Preostalih 300 »ladij« njegove zbirke je kupil neki bančnik, ki jih je zdaj razstavil na svoji motorni jadrnici. Ta potujoča razstava se bo najprej ustavljala v evropskih, nato pa v številnih ameriških pristaniščih. Čeprav ni znano, koliko je Jacobsen dobil za svojih tri sto modelov, sklepajo po višini zavarovalnine, da je zbirka vredna okoli 10 milijonov dinarjev.

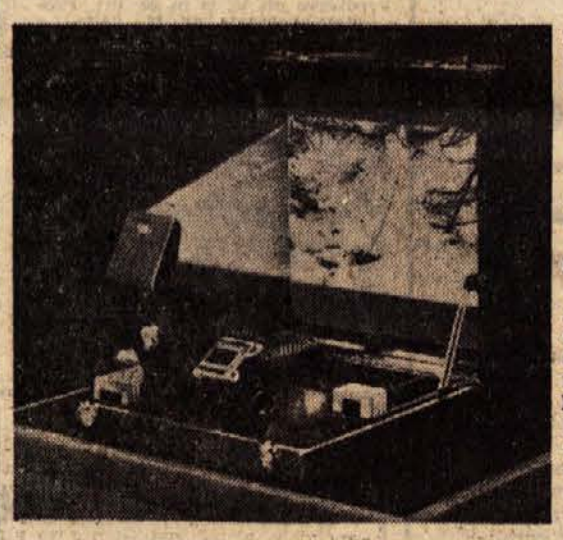

Podjetje »Ferrania« je začelo izdelovati miniaturne aparate za projekcijo diapozitivov. Za to projekcijo ni več potrebno platno, aparat vrže na notranjo stran škatlice sliko s stranico 30 cm, s projekcijo na steno pa je mogoče doseči tudi poldrugi meter dolge slike. Elegantni kovček in aparat tehtata skupaj približno toliko kot srednjevelik prenosni pisalni stroj

Avtomatična posredovalnica

V nemškem Lübecku so postavili na javnih krajih avtomate, ki posredujejo dekletom za nekaj pfenigov seznam kandidatov za zakonski pristan, seveda z vsemi potrebnimi opisi.

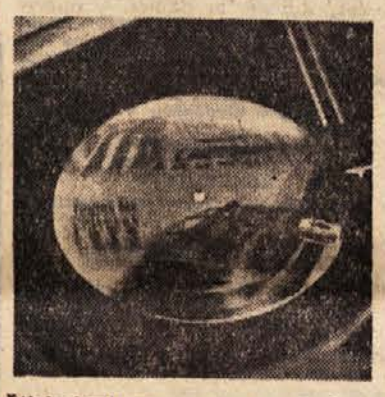

Štiriminutne prozorne gramofonske plošče iz plastične snovi je začelo izdelovati neko francosko kemijsko podjetje. Pravijo, da se bodo nove plošče obnesle zlasti v reklamni službi, ker bo pod ploščo mogoče položiti kakršnokoli ilustracijo ali reklamni tekst. Na nove plošče snemajo tudi otroške zgodbice, ki jim dodajajo ustrezne ilustracije.

Drobne ZANIMIVOSTI

RIBICE V PETAH

Društvo za zaščito živali v Los Angelesu je vložilo protest proti najnovejšemu hollywoodskemu modnemu kriku. Nekatere filmske igralke so začele nositi čevlje s petami iz stekla pleksi. V votlih petah je voda, v njej pa plavajo drobne zlate ribice.

RAZVEZA PO 37 LETIH

Avstralka Guentoline Hillings je po 37 letih vložila tožbo za razvezo zakona. Ko so jo vprašali po vzrokih za razvezo na stara leta, je povedala, da je mož takoj po poroki naročil krsto za svojo ženo in jo dal postaviti v spalnico.

VOZNINO JE POGOLTNIL

Ves v solzah je prišel sedemletni Allison iz Sydenhama v Angliji k dekletu v filmski blagajni. Med predstavo je bil pogoltnil kovanec za šiling, ki ga je hranil, da bi se lahko peljal domov. Blagajničarka mu je dala denar za vozni listek, fantek pa ji ga je naslednji dan vrnil.

ZDA LETA 2000

Severnoameriški zavod za statistiko je napovedal nekaj zanimivih podatkov o prebivalstvu ZDA leta 2000, če ne bo elementarnih ali kakih drugih nesreč. V prihodnjih 42 letih bi število prebivalcev ZDA naraslo na 275 milijonov, čez sto let pa bi štele ZDA kar pol milijarde ljudi. Mesta se bodo raztezala ob obalah tudi po sto in več kilometrov daleč.

PRESLABA MERA

Nekaj angleških detektivov preiskuje vzroke za dobiček 300.000 funtov, ki so ga imele podržavljene angleške pivovarne. Dobiček je nastal predvsem zato, ker pivski sodčki niso bili polni in so pivovarniške uprave prisilile točilnice, da so dajale gostom slabo mero.

MANJŠE GLAVE

Ljudje zbirajo najrazličnejše statistične podatke. Tako so na primer Angleži izračunali, da so ženski klobuki zdaj povprečno za tri četrt številke manjši, kot so bili v prejšnjem stoletju. Angležinje imajo zdaj v evropskem merilu najmanjše glave, največje pa Francozinje, vendar tudi njihovi klobuki nekoliko zaostajajo za povprečno velikostjo ameriških ženskih pokrival.

PRAVLJIČNA TETKA

V treh letih je zaslužila Norah Brimblet iz Londona, ki zdaj stanuje pri svojem zetu v New Yorku, kot otroška negovalka v času, ko gredo odrasli v kino ali na večerno prireditev, čedno vsoto 5320 dolarjev. Poslej bo baje tetka zahtevala višji honorar na uro, ker zna pripovedovati 208 različnih pravljic.

DRAGA MLADINA

Vsako leto izda uprava kanadskega mesta Winnipeg 8000 dolarjev za šipe, ki jih šolarji pobijejo v učilnicah in na hodnikih. Izračunali so, da razbijejo učenci v vsem mestu vsaki dve uri vsaj po eno šipo.

Preglavice z zločinkami

V Parizu ugotavljajo čedalje več napadov in roparskih vlomov, ki jih ne zagrešijo moški, marveč ženske. Zadnje čase skoraj ne mine teden, da bi ženske vsaj dvakrat ne napadle samotnih sprehajalcev, kakega šoferja taksija ali lastnika majhne trgovine v zakotni ulici.

Na tiskovni konferenci je označil zastopnik varnostne policije tip sodobnih pariških ropark kot »mlada, lepa, pogumna in prefrigana dekleta.« In motivi za zločine? Skrb za nezakonske otroke ali ljubezen do moškega, ki sam še ni tako daleč, da bi si pomagal z roparskimi napadi, vlomi in s podobnimi zločini.

Sprva so skušali zavreti naraščanje zločinstvenosti te vrste s tem, da so nastavljali policiste, ki jim je bila hkrati poverjena tudi zaščita mladoletnikov, vendar to ni zaleglo. Vse kaže, da bodo morali v tem primeru krepko zavihati rokave moški, ki so se izkazali že v številnih spopadih s kriminalci. Spričo naraščanja napadov na pešce in na šoferje taksijev tudi ni drugega izhoda. Zanimivo je, da ta dekleta uporabljajo predvsem orožje dveh vrst, in sicer pasjo pištolo in kladivo. S takšnim orožjem imajo ta dekleta sorazmerno lahko delo, zlasti takrat, kadar pokličejo taksi, sedejo v avto in na kakem samotnem kraju izvršijo svoje dejanje.

Kriminalistični organi so ugotovili nekaj primerov, ko je ena sama ženska zagrešila v enem dnevu kar dvoje roparskih napadov. Če ji gre enkrat od rok, marsikatera ne opusti več takega zločinskega dela. Najpogosteje jo ujamejo po starem kriminalističnem geslu »Iščite moža«. Dekleta so po eni strani pripravljena na vse, po drugi pa so spet sentimentalna in se podvržejo vodsvu moškega, ki ga imajo rade. Taki moški živijo od sredstev, ki si jih dekleta pridobijo z zločinskimi napadi, sami pa so mnogo preveč vase zaljubljeni, da bi sami tvegali kaznivo dejanje in večletni zapor.

Svojevrsten padec dirkača in njegovega konja je ujel fotograf na nedavnih dirkah v francoskem Fontainebleauju

Repatica je izginila na jugu

Švicarski astronom Paul Wild je odkril v noči od 18. na 19. okt. novo repatico, ki je po njem tudi dobila ime. To je že tretji komet v letošnjem letu. Ker ima velikost pet, ga je bilo mogoče videti tudi s prostimi očmi, njegov rep pa je segal čez eno stopinjo.

Repatica se je gibala izredno naglo, in sicer 7 stopinj in 35 minut dnevno, ponoči 22. oktobra pa je izginila na jugu. Mednarodna astronomska zveza v Kjöbenhavnu je sporočila vse potrebne podatke opazovalnicam na južni poluti, da bodo lahko spremljale polet kometa, ki je po ocenah strokovnjakov okoli 10 milijonov kilometrov daleč od Zemlje. — Prvi dve letošnji repatici sta bili mnogo bliže Zemlje in ju je bilo tudi laže opazovati s prostim očesom.

Za dobro voljo

»Ali naj vas tudi ostrižem?«

KAR DAJTE

Händl, nemški skladatelj številnih oratorijev in velik vinski brat, je bil nekoč v gosteh pri angleškem lordu, ki mu je postregel z izvrstnim vinom.

»No, maestro, kako vam je všeč vino? Ali ni prav tako dobro kot vaši oratoriji?«

»Vsekakor,« je pritrdil Händl.

»Lahko vam ponudim še druge sorte, na primer burgundsko, pa tokajca...«

»Kar dajte,« mu je odgovoril Händl, »v mojih oratorijih vedno sodeluje ves zbor.«

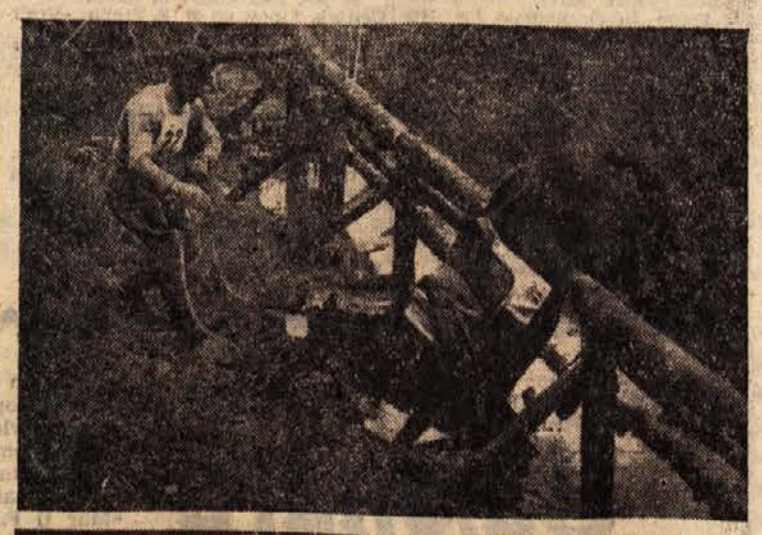

Z modernimi tehničnimi pripomočki čarajo filmski ustvarjalci na platno najrazličnejše fantastične podobe iz domišljijskih zgodb. Naša posnetka kažeta dvoje novih filmskih pošasti, in sicer velikanskega škorpijona v boju s helikopterjem (v filmu »Črni škorpijon«) in v suho vrbo spremenjenega coprnika, ki začara igralko Suzanne Ridgeway, da se pogrezne v zemljo. Ta fantastična zgodba je posneta v filmu »Prišlo je iz pekla«.